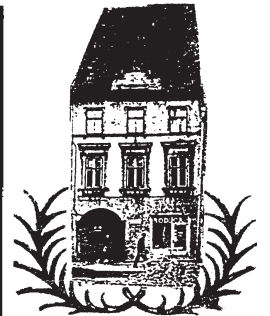

NAGYSZEBEN ÉS VIDÉKE

A nagyszebeni Magyar
Ház újra a miénk!

KÖZÉLETI KULTURÁLIS LAP

Megjelenését támogatja a COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY,
a NAGYSZEBENI POLGÁRI MAGYAR MŰVELŐDÉSI EGYESÜLET és a
CORVIN KIADÓ Alapítva 1902-ben, Nagyszebenben

Honlap: www.nagyszeben-1902.ro

XXIII. évfolyam 96. szám

ISSN 2734 – 8717

ISSN-L 2734–8717

2022

A Szentágotai Református Egyházközség élete

Minden ember élete, az egyén és a közösség léte, nemzetünk és egyházunk megmaradása azt bizonyítja, hogy van Isten, sőt arról beszél, hogy Ő nemcsak létezik valahol tőlünk függetlenül, hanem jelen van a világunkban, történelmünkben. Egyházunk élete nemcsak Isten és itt most elnézést kérek, hogy idegen szót fogok használni egzisztenciájáról (létéről), hanem Isten prezenciájáról (jelenlétéről) tanúskodik.

Írásomban először (1) a szentágotai református egyházközségünk történetét fogom bemutatni, különös tekintettel az elmúlt két és fél évtizedre, majd (2) kitérek egy néhány mondat erejéig a mai tevékenységeinkre, végül pedig (3) gyülekezeti kapcsolatainkról írok néhány gondolatot, nyilván a teljesség igénye nélkül. Úgy látom, hogy mindez Isten gondviselő jelenlétéről beszél.

1. Református egyházközségünk, 1998 nyaráig szóránnygyülekezet volt, a közeli Bürkösről járt be a mindenkori lelkipásztor. A gyülekezetnek akkor még nem volt saját temploma, ezért a szász evangélikus templomban tartották az istentiszteleteket. 1999 tavaszán az erdélyi református egyházkerület támogatásával, az egyházközségünk megvásárolt egy egyemeletes épületet, amelyet a hívek és más egyházközségek támogatásával

sikerült megjavítani, rendbe tenni, amelyben kezdetben lelkészi lakást alakítottunk ki, és gyülekezeti termet működtettünk. A 2002-es és a 2003-as év folyamán egyre gyakrabban merült fel a saját istentiszteleti hely kialakításának kérdése. A kezdeti elképzelés, amely szerint a parókia udvarán egy kis templomot építhetnénk, a gyülekezet reális szükségleteinek, igényeinek, lehetőségeinek felmérése után, túlméretezettnek bizonyult. Végül a lelkészi lakás két szobájából a közfal eltávolítá-

tásával nyertünk egy 10 szer 5 méteres templomteret, amelyet padokkal, úrasztalával és szószékkel rendeztünk be. A pusztacelina kis szóránnygyülekezetnek köszönhetően, van egy 80 kilogrammos harangunk, amelyet az egyházi ingatlan udvarán, egy 6 méter magas, fából készült haranglábon helyeztünk el, s amely vasárnapról vasárnapra hívogatja híveinket az istentiszteletre.

(folytatás a 2. oldalon)

*Aldott Ünnepeket és
Boldog Új Évet kíván
a „Nagyszeben
és vidéke,
szerkesztősége.*

A Szentágotai Református Egyházközség élete

(folytatás az 1. oldalról)

A templom ünnepélyes szentelésekor, 2003 nov. 16-án, főtiszteletű Pap Géza, az Erdélyi Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A mai gyülekezetet főleg olyan beköltözöttek alkotják, akik a 20. század folyamán, jobb megélhetést keresve érkeztek a közeli Bürkösről, a Székelyföldről, a Küküllő és Nyárad mentéről, úgy, hogy magukkal hozták azt a „kis világot”, életmódot, gondolkozást, amelybe beleszülettek. Így vált a jelenleg 145 lelket számláló gyülekezet egy, bár apadó, de így is sokszínű református közösséggé.

2. Gyülekezetünk nagy gondja, hogy az ifjabb nemzedék és főleg a gyermekek, már nem beszélik a magyar nyelvet. Anyanyelvünk megőrzése és ápolása volt a cél akkor is, amikor 2000-ben a közeli Bürkösen beindítottunk, a Szeben megyei RMDSZ támogatásával és a tanfelügyelőség jóváhagyásával egy magyar osztályt, ahol a bürkösi gyermekeken kívül, két szentágotai gyermeknek is lehetősége nyílt a tanulásra.

A tagozat sajnos hét év múlva megszűnt, gyermekhiány miatt, de mégis elérte célját, 8-10 gyermek megtanult anyanyelven írni és olvasni. Jelenleg a szentágotai gyülekezetünkben a vallásórát és a kátéórát, egypár gyermeknek, román nyelven kell tartanom, de az énekek nagy része magyar, és minden alkalommal elmondjuk a Miatyánkot magyarul is. Alkalmi szolgálatok esetében, temetésekkor, keresztelesekkor, esketésekkor mindig románul is kell szolgálnom, hogy a vegyes családból származókhhoz, a rokonokhoz is eljusson Isten Igéje. Mindebből kiderül, hogy a kis közösségünknek naponta küzdenie kell azért, hogy megőrizze identitását, magyarságát és református mivoltát. Tiszteljük a másik nemzetet, és megbecsülünk minden más valláshoz tartozó felebarátunkat, de Istentől kapott feladatnak tartjuk a magunk értékeinek a megtartását.

Minden évben megtartjuk az egyetemese imahetet, amely alkalmakkor más gyülekezetek lelkipásztorai szolgálnak. Már kialakult hagyomány, hogy az imahét végén teológusok hirdetik Isten Igéjét, ők foglalkoznak a gyermekekkel is. Ez olyan nekik, mint egy „praktika” és nekünk is lelkiileg hasznos, hiszen gyülekezetünk épülését szolgálja.

Van egy ökumenikus diakóniai csoportunk, amely az oosterbeeki testvér-gyülekezet anyagi támogatásával működik. Szegényeken, betegeken, időseken segítünk. Karácsonykor szintén az ő pénzbeli támogatásukkal szeretet-csomagokat osztunk minden református és katolikus családnak.

3. Fontosnak tartjuk, hogy láthatatlan hidakat építsünk más közösségek felé. Lényegesnek tartjuk kapcsolataink megőrzését és ápolását, gondolok itt a vallási ökumenikus kapcsolatainkra (hidakra), a többségi nemzettel való jó kapcsolatra és a Szentágotai Polgármesteri Hivatallal való együttműködésre. A Városi Tanács minden évben egyházi ingatlanunk rendbetételére juttat pénzbeli támogatást, amelyet ez úton is megköszönünk neki. Ez utóbbi munkálatban és nem csak ebben, állandó támaszom egyházközségünk gondnoka, Czika Tibor, akinek bölcs tanácsaira mindig számíthatok. Ugyanilyen fontosnak tartjuk, hogy a

holland testvérgyülekezettel, Oosterbeekkel tartunk fenn élő kapcsolatot. Ők évente meglátogatnak, (igaz, hogy a járvány éveiben ezek a látogatások elmaradtak) és mi is eddig már többször meglátogattuk őket. Baráti kapcsolatok alakultak ki. Érezzük, hogy összetartozunk, hogy az Istenbe vetett hit által egymásnak testvérei vagyunk. Akilométerek elválasztanak, de közös a hit, ugyanazt a Szentírást olvassuk, és a hitvallás is, mint alap, közös. Annak is nagyon örvendünk, hogy ez a kapcsolat nem maradt meg csak a gyülekezetek szintjén, hogy a líceummal, a kórházzal, az Öregotthonnal is kapcsolatot tartanak fenn. Azt szeretnénk, ha ez a testvérkapcsolat példaértékű lenne mindazok számára, akik Nyugat és Kelet között testvérkapcsolatot szeretnének kialakítani és fenntartani. Egyházközségünk élete Isten kezében van. Egyéni és közösségi életünket nem a végzet, a vaksors, a véletlen egybeesések szerencsés alakulása, nem a csillagok állása, hanem a Mindenható Úr Isten vezeti és irányítja. Ő tenyerén hordozott, hordoz és fog hordozni. Nélküle semmit sem tehetünk. Ha valamit megvalósítottunk, elértünk, az érdem nem a miénk, hanem Istené. Mindezekért egyedül Istené legyen a dicsőség! Soli Deo Gloria!

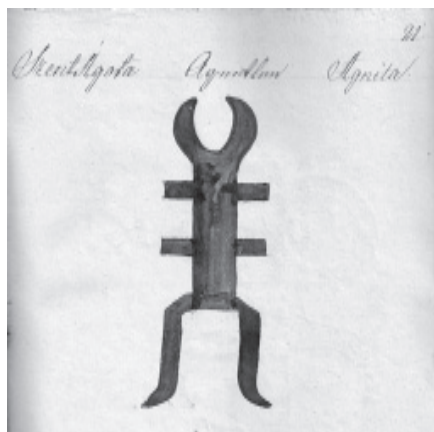
Megjegyzés: Írásom történeti részénél felhasználtam A Brassói Református Egyházmegye templomai című albumban található leírást.

Szentágota, 2022 június 29.

**Kozma Endre
református lelkipásztor**

Szentágotán, karácsony szentes-téjén, a magyar nyelvű református istentiszteleten, református és ortodox gyermekek, többnyire románul mondanak verseket, és magyar karácsonyi énekeket énekelnek.

2002-ben 8997 lakosából 8386 volt román, 329 magyar, 139 német és 133 cigány nemzetiségű; 8410 ortodox, 182 református, 136 evangélikus és 136 római katolikus vallású.

Carl Franz Köch - Abbildung der in den sächsischen Ortschaften bestehenden Viehbrandzeichen. Marhabélyegző, Szentágota.

A Vizaknai Református Gyülekezet jelene

Vizakna gyógyhatású sós tavairól elhíresült mezőváros Nagyszeben közvetlen közelében. Noha a nyári időszakra korlátozódik a pezsegő vendégjelenlét, mégis egész évben zajlik az élet. Elhelyezkedésének köszönhetően Vizaknán enyhébb hatású az elvándorlás, mivel bőven akad munkahely lehetőség, a gyerekek iskoláztatása is megoldható.

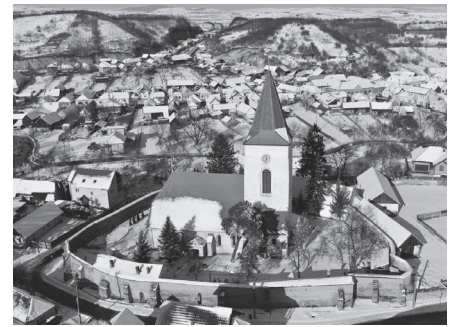
A helyi közösség többsége román ajkú, a magyarság létszáma 300 körüli. Vallási hovatartozás szempontjából a magyarság zöme református, 30 fő alatti a római katolikusok száma, a településen él néhány magyar evangélikus, néhány pünkösdista és egy unitárius. Mindezek ellenére a helyi közösség békésen él nemcsak egymással, hanem a többségi nemzetiséggel is. Sőt, a helyi önkormányzat is igyekszik jó kapcsolatot ápolni minden helybélivel. Vizakna történelmi múltja igen gazdag, így nem csoda, hogy számos műemlékkel és műemlék épülettel rendelkezik. Közéjük sorolható, és egyben a legrégebbi műemlék a református templom.

A jelenleg is fellelhető és látogatható templom 1280-tól áll, kisebb-nagyobb változásokkal együtt. A templom eredetileg háromhajós bazilikáris épület, a főhajót mindkét oldalán gádor sor világította meg. A tatárjárás idején többször is elfoglalták és lőszerraktárnak használták. A tatárok a visszaszorításuk miatt felrobantották, emiatt kapta a templom a ma

is látható gótikus mennyezetet, illetve az erődítésként szolgáló várfalalt.

A középkori építészeti elemek közé sorolható a déli bejárat fölött található timpanon is, amely viszont a település első templomából (alja szintén a mai templom közlében található) átmene-kített és beépített elem. Ennek érdekessége, hogy kőből faragott és festett „Életfát” mutatja be, amelyet már mennyei lények vigyáznak, miután az Úr Isten kiűzte Ádámot és Évát a Paradicsomból. Szimbólikája mégis többről árulkodik: ugyan az Életfa elzárt az embertől, mégis Krisztus által bejáratunk van az Életet kínáló Igéhez! Ugyancsak különlegessége ezen elemnek, hogy a legközelebbi, hasonlóan kőből vésett timpanon az Esztergomi Bazilikában található. A templom belsejét több freskó is díszíti. Az egyik a Passió-történet részlete, amely 1522-ből származik, a másik egy boltív alatt található és Szent Mártont ábrázolja misézés közben (XIII. századból). Ezek mellett több díszítő falkép-részlet is látható. A templom belsejében fellelhető az 1500 évekből származó papi szék, a késő barokk korban készített szószék-korona, az Alamóri templomból átmenekített festett pad, valamint az 1871-ből származó műemlék orgona.

A helyi közösség a reformáció hatására rövid ideig az evangélikus vallásra tért át, majd 1596-tól tartja számon református identitását. A helyi történet

Vizaknai vártemplom

érdekessége, hogy volt időszak, amikor a református lelkész mellett evangélikus segédlelkész munkálkodott a településen és környékén, valamint az egyházi iskolában négy tanító is alkalmazásban volt és oktatott. Az iskolai harangokat is a gyülekezet mai napig őrzi. 1889-től férfi dalárda működik a gyülekezetben, amely ma is akár négy szólamban is énekel.

A közösséget élni akaró és tudó emberek alkottják ma is. A templom és környezete ma is szolgálja a helyi közösséget. A vasárnapi istentiszteletek mellett rendszeres alkalmak a vallásórák, konfirmációi felkészítők, két csoportba szerveződő ifjúság, dalárda próbák. Időszakonként kerül megszervezésre a presbiteri alkalmak, női alkalmak. Mindezek mellett számos olyan eseménynek és kulturális rendezvénynek ad otthont a gyülekezet, amelyek lehetőséget biztosítanak minden korosztálynak és érdeklődési körnek, amelyek általában jelen vannak egy-egy közösségben.

*Béres Levente,
református lelképásztor, Vizakna*

Szentkereszt Kápolna

Amikor II. András magyar király, 1219-ben szerencsésen visszatért kereszties hadjáratáról kiadta, hogy Nagyszében várkapuja elé állítsanak fel egy keresztet és építsenek kápolnát, ahol minden pénteken misét mondjanak. A kápolna később összeépült a domonkosrendi kolostorral. 1417-ben az oltár fölé helyezték Peter Lantregen osztrák szobrász alkotását egy 7,3 méter magas kőkeresztet. Mivel a kolostor és a templom a védelmi falgyűrűn kívül állt, a tatárok lerombolták, s bár hamarosan újra építették, a domonkos szerzetesek a város engedélyével 1474-ben a falon belülre költöztek, és új templomot építettek. A kolostort és a templomot a városra hagyták. Ők kórházat rendeztek be a leprások számára. Az épület-együttes 1659-ig épségben maradt.

Időközben II. Rákóczi György erdélyi fejedelem háborút indított a lengyel trón elfoglalására, terve nem sikerült, és mivel a támadást a török porta nem engedélyezte, Barcsay Ákost ültette Erdély trónjára. Amikor Rákóczi megtudta, hogy Barcsay magyarországi uradalmából is ki akarta forgatni, megtámadta. Barcsay törökökből álló csapatával a városba menekült, így Rákóczi megtámadta a várost. Ekkor Szeben vezetősége lebontatta a város körüli épületeket, a kolostort és kápolnát is, hogy ne szolgáljanak fedezékül a támadóknak. A kereszt a romok alá került. Az ostrom 1660-ban lezárult, és a csapatok elvonultak. 1683-ban, pedig, amikor a török megfutamodik Bécs alól, Szeben polgármestere kiadja, hogy a hatalmas keresztet ássák

Kőkereszt, Peter Lantregen, 1417
Fénykép: Keresztes Kálmán

ki és állítsák fel. 1755-ben, építik fel fölé a Kereszt-kápolnát.

Templomismertető, Nagyszében római katolikus templomai

Románújfalú

A fogarasi havasok lábánál szász és román falvak közt bujik meg az alig 25 lelket számláló református gyülekezet. Csak szórványos adataink vannak a hely történelméről.

Egy helyi mongráfia szerint a XIII. sz. elején a Pécsi Zsigmond gróf telepítette ide a román jobbágyokat a birtokára, innen származik a falu valamikori neve: Oláhújfalú. A magyar családok nagy része fazakasként került ide a további századok folyamán.

1467-ben a Kolozsmonostori convent jegyzőkönyvei Dél Erdély

Református templom, Románújfalú/Oláhújfalú

magyar lakta települései között említik Oláhújfalut is. A 80 férőhelyes kis templomocskára és a tágas lelkészi lakásra 1889-ben épült a Magyar állam támogatásával és az Amerikából hazatelepült hivek adományából. Az építkezés során a torony ledőlt hat kőművest maga alá temetve, és többeket megsebesítve. A tragédia híre bejárta az akkori világsajtót.

Az elmúlt száz év folyamán többször elárasztotta a templomot a tavaszi hóolvadásként felduzzadt hegyi patak. Több alkalommal is komoly javításra volt szükség. A templomot felépítő harminc református családból mára már csak hat csonka család maradt. Az ő áldozatos munkájukat dicséri, hogy a templom és parókia épülete máig épen fennmaradt, noha 1959 óta nem volt helyben lakó lelkipásztor. A Fogarasi majd a Bürkösi református egyházközségek lelkipásztorai tartottak istentiszteletet Románújfaluban havonta egy alkalommal, és végezték el a gyülekezetgondozás szolgálatát.

2009-ben a parókiát sikerült svájci segítséggel kijavítani, vendégszobákat kialakítani a tetőtérben.

Költségelőirányzat a

1942. évre.

Mérleg:

Az 1942. évi fedezet összege: 25203 Lei
Az 1942. évi szükséglet összege: 26253 n
Maradék: Hiány: 1052 Lei

Sz.: 5-1942.
lelk. hiv.

az egyházközség presbitériumának
1942. év január hó 11. napján tartott ülésében 2-1942 jkvi sz. a.

Kelt: Oláhújfalú, 1942. év január hó 11. n.
ref. pap. [Signature] [Signature]
[Circular Stamp: ROMÁN ÚJFALU PARÓKIAI ELNÖKSÉG] [Signature]
ref. pap. [Signature] jegyző.

Sz.:
esp. hiv.

Felülvizsgáltatott az Egyházmegye számvevője által és jóváhagyatott az Emi Tanács 194. év _____ hó _____ napján tartott ülésében _____ jkvi sz. a.

Lelkipásztorok: Tövissy József, Vetési László, Sebe Ferenc, Kozma Endre, Szakács Nagy Ilona.

Szakács Nagy Ilona,
református lelkipásztor

Iskolán kívüli tevékenységek az első modulban

„Octavian Goga” Főgimnázium magyar tagozata

2022-2023 Tanévkezdés

Szeptember 5-én új tanévet kezdünk a nagyszebeni „Octavian Goga” Főgimnázium magyar tagozatán. Változást hozott az előző évekhez képest az a tény, hogy a tanév öt modulra tagolódik, amelyeket rövidebb vagy hosszabb vakáció választ el egymástól. A célkitűzések nem változtak, csupán a tanév szerkezeti felosztása módosult. Az új ismeretek átadása mellett arra törekszünk, hogy a gyerekek felszabadultan érezzék magukat az iskolában.

Izgatottan vártuk és fogadtuk az előkészítő osztályosokat, akikkel bővítettük csapatunkat, osztályközösségünkbe fogadtuk őket és baráti kapcsolatokat alakítottunk ki.

A jó hangulat és a baráti kapcsolatok erősítése végett egy közös, iskolán kívüli tevékenységet szerveztünk együtt a szülőkkel: áfonyát szedtünk egy ültetvényesen. Gyönyörű napunk volt, vidám kacajjal telt meg a domboldal.

Aktívan kapcsolódtunk be a Nyelvek Nemzetközi Napjának megünneplésébe is, ahol román, magyar, német és más világnyelveket tiszteltünk énekkel, verssel, rajzokkal, közös játékkal.

Mivel a városunk Európai Kulturális Főváros címet is viselt, immár hagyományosan, sokszínű kulturális rendezvény zajlik, amelyeken a gyerekeket is szívesen látják. Ilyen egyhetes rendezvénysorozatnak örvendhettünk az októberi hónap folyamán az Astra Filmfesztivál ideje alatt, amikor több, korhoz illő, ismeretterjesztő filmet tekinthettünk meg a város különböző helyszínein: Thalia terem, CineGold mozi, Nagy-Piac tér. Sok ismerettel és élménnyel gazdagodtunk. Alig ért véget a filmsorozat és máris a Szeben Megyei Magyar Napok szervezésére került a sor, melynek keretében az iskolásoknak alkalmuk volt az óvodásokkal találkozni, örülni, kacagni, mesélni és egy gyerekelőadáson részt venni.

Gazdag iskolán kívüli kulturális és személyiségfejlesztő tevékenységben volt részünk az első iskolai modul időszakában. Biztos vagyok benne, hogy változatos program vár ránk az egész tanévben.

Varró Margit, tanítónő

Afonyaszedés

A nagyvilág hírei, 2022

1. Oroszország támadást indított Ukrajna ellen. Az elmúlt két évben valóban előbb mindenki oltás-szakértő lett /Astra Zeneca, Pfizer, Modena ,stb./ majd az orosz-ukrán háború kirobbanása után, 2022 február 24-én, Ukrajna történelmének és a nemzetközi geopolitikának, a szankciók hatására pedig az energiapiacoknak, földgáznak, olajnak és atomerőműveknek lett szakavatott ismerője. Az írott média, rádió, és televízió naprakészen hozza a híreket /és álhíreket/ lehetséges katonai győzelmekről vagy vereségekről. Tény, hogy a hét hónapja tartó háborúzás megrongálta Ukrajna infrastruktúráját, és nem csekély emberáldozatokat követel úgy az orosz mint az ukrán részről, így is csökkentve az esetleges békés megoldást.

2. 2022, Téli Olimpia Beijing-ben. Eredmények. Míg Magyarország 1 arany és 2 ezüstérmet szerzett, Románia nem szerepelt a díjazottak között, sajnos.

3. Úszóvilágbajnokság 2022-ben. Június 18. és július 3. között, Budapest.

A programban ezúttal öt sportág szerepel: kivételesen az úszóviadallal indul az esemény, az első héten még műúszó-számokra és a vízilabdázók csoportmérkőzéseire kerül sor, míg a második héten következnek a műugró- és nyíltvízi úszó-versenyek, valamint a pótlótorna egyenes kieséses szakasza. Éremszám szerint a 2022-es vízes Világbajnokságon a helyezések: **1. Egyesült Államok 49 érem, 2. Kína 28 érem, 3. Olaszország 22 érem, 10. Magyarország 5 érem,.... 13. Románia 2 aranyérem a csodálatos David Popovici szerezte.**

4. Róma, A 2022-es úszó-Európa bajnokságot Olaszországban, Rómában rendezték meg augusztus 11. és 21. között. Éremszám szerint a 2022-es úszó Európa bajnokságon a helyezések: 1. Olaszország 52 érem, 2. Ukrajna 12 érem, 3. Nagy

Britannia 19 érem, 4. Magyarország 15 érem, ...9. Románia 2 aranyérem, Románia jó helyezését a világlklasszis David Popovici 17 éves csodauszónak

Sor	Ország	Arany	Ezüst	Bronz	Összes
1	Japán	7	8	4	19
2	Magyarország	7	7	0	14
3	Lengyelország	7	1	6	14
4	Románia	4	2	2	8
5	Törökország	4	2	2	8

Ezzel a szép eredménnyel Románia berobbant a világranglista első 4 helyére.

6. Multisport európai bajnokság, München.

A magyar delegáció összesen 14 érmet (hét arany, négy ezüst és három bronz) szerezve végzett az élen a kakak-kenusok között a müncheni multisport Európa-bajnokság éremtáblázatán. A hat arannyal, két ezüsttel és négy bronzsal záró házigazda németeket és a négy első, hat második és három harmadik hellyel végző spanyolokat megelőzve lettek a kontinensviadal legjobbjai. Éremtáblázat sorrendje szerint: 1. Németország, 2. Nagy Británia, 3. Olaszország, 4. Franciaország, 5. Magyarország, 6. Spanyolország, 7. Hollandia, 8. Lengyelország, **9. Románia**, 10. Görögország.

7. Red Bull Romaniacs, 20. Kiadás, Nagyszeben, 2022 Július 26-Július 30.

köszönheti.

5. Augusztus 30 – szeptember 4. FINA /úszó/ Junior Világbajnokság a perui Lima városában

A világ legkeményebb Hard Enduro-ralijaként elhíresült Red Bull Romaniacs lélegzetelállító motorozást hoz össze mind városi környezetben, mind Románia hegyvidéki vadonjaiban. A több mint 450 versenyzőnek, akik 51 különböző nemzet képviselői, a Déli Kárpátok tája eredeti és a lehető leg-lenyűgözőbb enduro terepet kínálja minden képességi szinthez.

Az első nap a hagyományos és látványos, fakorlátos, kősziklás, akadályokkal teli prológussal nyit Nagyszeben belvárosában.

6. Orbán Viktor, Tusványos.

A Tusnádfürdőn megtartott 31. Bálványosi Szabadegyetem és Diák-tábor, azaz a Tusványos záróprogramja idén is Orbán Viktor beszéde volt. A miniszterelnök utoljára 2019-ben tartott itt beszédet.

A miniszterelnök beszédének elejét „Van, ami örök: Erdély román föld” transzparenst lóbáló román nacionalisták zavarták meg, akiket a biztonsági személyzet gyorsan elvezetett.

Orbán borús jóslattal indított, azt mondta, hogy a következő évtized a „veszélyek, bizonytalanság és háború évtizede” lesz. Véleménye szerint repedeznek a nyugati civilizáció megrendíthetetlenek hitt tartóoszlopai, korábban azt hittük, hogy a tudomány védőburkában élünk, de jött egy vírus, azt hittük, hogy Európában nem lehet háború, de most pont az van a szomszédban, és azt is hittük, hogy a hidegháború nem térhet vissza, de most sokan blokkvilágba szeretnék szervezni az életünket. Orbán szerint

“emberek milliói félreértik, hogy mi történik velük”. Szerinte a problémák gyökere a nyugati világ hatalmi térszítésében található. A nyugat elveszíti az anyagcsatát, fogalmazott, hiszen a világ energiahordozóinak nagy része napjainkra már a nyugati világon kívül esik. Orbán azt mondta, hogy az USA 2013-tól új kitermelési technológiát indított el, ami erősebb pozíciót jelent számukra a nemzetközi biztonság terén, és ezt külpolitikai fegyverként használják. /Leszkovszki Máté/

Megjegyezzük, hogy Orbán Viktor beszéde ellentmondásos reakciót váltott ki világszerte: voltak akik elítélték, mások pedig agyondicsérték.

7. Nagyszebeni stadion. A 12.363 férőhelyes stadion építése a drágulásokkal együtt 28,5 millió eurós befektetést követelt eddig. Talán 2022 november végére /kis eséllyel / elkészül. Addig is az FC Hermannstadt futball csapata az első 5 hely egyikén szerepel a Nemzeti Fotball 1. Ligában. A földalatti parkolóban közel 160 autó fog elférni, a lelátók alatt boxterem és atlétikai pálya lesz.

*A stadion leendő főbejárata
2022 októberében.*

*Medgyes-i gyermekek műsora
a Greweln parkban.*

*A medgyesi „Báthori István” iskola
diákjainak műsora.*

*Készül a stadion váza
2021 márciusában*

A stadion 2021 júniusában

Fényképezte: Antal Loránd

Résztevők: Urbán Erik főtya, Csiki Attila, Szeben megyei Tanfelügyelőség, tanfelügyelő, Grezsa Csaba, Magyarország Kolozsvár-i Főkonzulátusa, Ráduly János, Szeben megyei Magyar Pedagógus Szövetség elnöke, Kallós Zoltán, államtitkár, Tanügyminisztérium Bukarest, Benedek Zakariás, parlamenti képviselő, Bukarest, N. Roman, Medgyes polgármestere.

8. Medgyes, 2022. szeptember 17. Benedek Zakariás, parlamenti képviselő és Orosz Csaba Szeben megyei RMDSZ elnök a Medgyes-i „Vándorciszma” fesztivál megnyitóján.

9. A 300 éves medgyes-i „Báthory István” Iskola ünnepélye, 2022 október 14.

„Az iskola utat teremt a család és a világ között, egy olyan átjárást biztosít, amit senki más nem adhat. És ha ez az átjárás olyan, amelyben a gyerek megőrizheti a saját anyanyelvét és identitását, és közben kapcsolódik más nyelvekhez és kultúrákhoz, az a gyerek sokkal stabilabban fog állni, mint az a gyerek, aki csak egy lábon áll, vagy akiről lehasítják az anyanyelvét.”

Foszner-Korodi Ildikó, iskola igazgató

10. Az „Octavian Goga” Főgimnázium 1992-ben végzett növendékei 30 éves találkozója.

15. számú Áltakános Iskola Nagyszében 1998, 20 tanuló a magyar tagozatos VIII. Osztályban.

1992, 38 végzős diák az Octavian Goga Főgimnázium Magyar tagozatos XII. Osztályában.

2022, október, Irina Dumitrescu hajdani osztályfőnök, Székely Szidónia tanárnő, Keresztes Kálmán tanár, és a volt diákok, akik eljöttek a 30 éves találkozóra.

11. Kerékpárút lesz a Cibin patak jobb partján, össze kötve az Alsóvárost a Dumbrava pihenőreszorttal.

Szerkesztőség

*Mindenki, mindenhol
a „Nagyszében és vidéke” olvasója.*

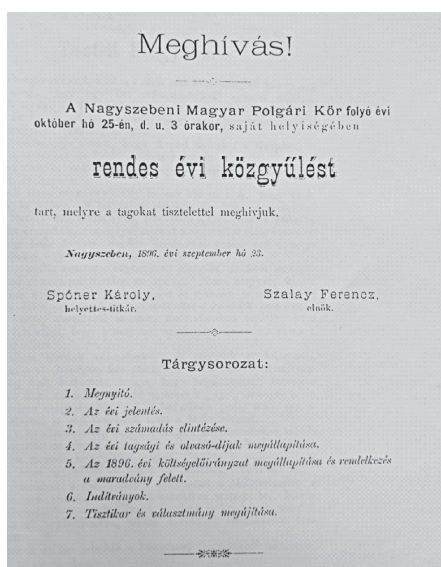

NAGYSZEBENI POLGÁRI MAGYAR MŰVELŐDÉSI EGYESÜLET

ASOCIAȚIA CETĂȚENEASCĂ DE CULTURĂ MAGHIARĂ SIBIU

BÜRGERLICHER UNGARISCHER KULTURVERBAND HERMANNSTADT

A nagyszebeni polgári Magyar művelődési egyesület évszázados dokumentumai

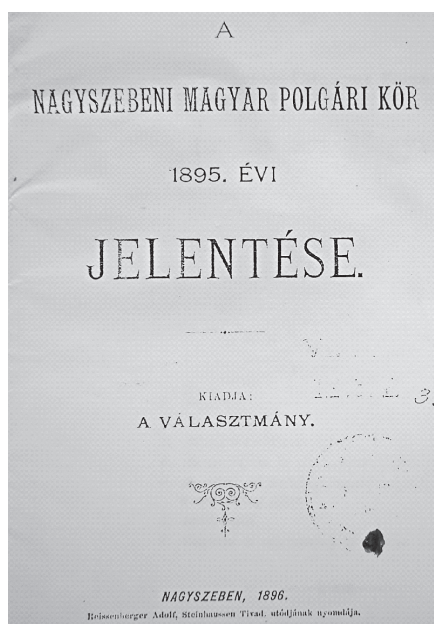
1896, október 25,

Elnök Szalay Ferenc, építőmester

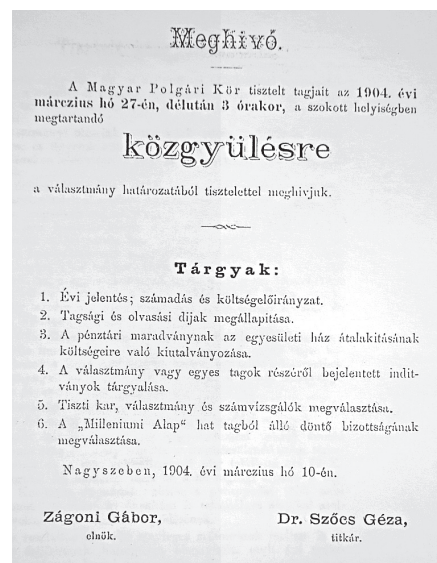
Kimerült gyerekek, /Tanévzáró helyett/

...elfáradt tanárok, egyre hosszabb nappalok, roppanós korai cseresznye, jelesek, elégségesek és változók - véget ért a tanév. Dicsérjük a bizonyítványt, virággal köszönjük meg a pedagógusok elképesztő munkáját, de alig vagy egyáltalán nem esik szó a szülőkről.

A szülőkről, aki szeptember óta a reggeli becsengetés és a napközi vége közé szervezik az életüket, a szülőkről, akik különóráról edzésre, edzésről haza fuvarozzák a gyerekeket, a szülőkről, akik az önállóságra nevelés közepén tettetett nyugalommal várják azt a bizonyos „hazaértem, minden rendben” hívást, a szülőkről, akik úgy zsonglörködnek iskolai teendők, házi

feladatok és otthoni teendők között, hogy magukra már nem marad idejük, a szülőkről, akik rendszeresen élnek meg parttalan vitákat fogmosás, kell a kabát, vegyél sapkát, hol az uzsonnás dobozod, rakj rendet, ideje aludni, ideje felkelni témakörben, akik reggelente hosszasan nézik, ahogy a gyerekek besétál az iskolába, akik napi teendőjét átítatja a büntudat, mert megint nem volt elég türelem, a szülőkről, akik keresik az egyensúlyt munka, háztartás és szülőség között úgy, hogy közben ne csak anyák vagy apák, hanem nők és férfiak is maradjanak, a szülőkről, akiknek nincs segítségük, akiket nem támogatnak nagyszülők, a szülőkről, akik gyakran elbizonytalanodnak magukban, akik félálomban olvasnak mesét, remegő kézzel szednek ki kul-

1904, március 27,

Elnök dr. Szöcs Géza

lancsot, orvoshoz rohannak, hányást takarítanak és lázat csillapítanak, akik mindig tudják, hogy hol van az éppen keresett tárgy, akiknek a tanév végeztével is bőven marad feladatuk, akiknek a következő két és fél hónap nem lesz könnyebb, csak máshogy nehéz, a szülőkről, akik azon dolgoznak, hogy legyen minőségi idő is a gyerekekkel, legyen közös nyaralás is, legyen önállóság, a szülőkről, akiknek nincs szabadnap, nincs vakáció, akiknek 0-24 órás, végtelen szolgálatban telik az életük.

Legyen ez a „szép volt!” most egy apró ajándék minden szülőnek.

Kőváry Anett, Újságíró, jógaoktató, anya. <https://www.facebook.com/kovarya/posts/kimerult>

A Nagyszebeni Polgári Magyar Művelődési Egyesület és annak mindenkori hajléka, a Magyar Ház

A nagyszebeni magyarság számbeli gyarapodása szükségessé tette a XIX. században egy olyan egyesület létesítését, amelyik kezébe veszi és életben tartja a magyar közművelődési életet. Ezért alakult meg 1837-ben a Nagyszebeni Magyar Olvasó Egylet. Érdeemes megjegyezni: az Olvasó Egylet az EMKE alapító tagja lett 1885-ben. A közben kitört szabadságharc egy időre visszavetette a művelődési életet, de azután újult erővel folytatta munkáját az egylet. A felolvasások egy idő után nem elégtették ki az igényeket; szükségessé vált egy olyan társaság megalakítása, amely szélesebb körben öleli fel a kultúrtevékenységet.

Ez a gondolat volt az alapja a Polgári Kör megalakulásának, ami aztán 1883-ban létre is jött. Az új egyesület széleskörű kultúrtevékenységet folytatott. Helyes megfontolással a két kultúrintézmény – a magyar kultúrélet megerősítése céljából – úgy döntött, hogy egyesül. A dolog meg is történt 1892-ben. Az új egyesület neve: *Nagyszebeni Egyesült Magyar Polgári Társas Olvasó Egyesület*. Közben Magyar Kaszinó néven még egy másik egyesület is alakult, annak ellenére, hogy sokan úgy vélték, tevékenységük a helyi magyar közösség egységének a gyöngítéséhez, megosztásához vezethet. Egy jó minőségű, Kossuth-nak nevezett kis vendéglője volt a kaszinónak, a mai Gh. Lazár és Timotei Popovici utca sarkán lévő házban. A bejárat a Gh. Lazár utca felől volt. A kommunista

világ alatt bezárták, az ajtót befalazták. A kaszinó tevékenységéről nem maradt fenn semmilyen feljegyzés. A vendéglőről annyit tudunk, hogy az 1930-40-es években még létezett. Idősebb nyugdíjasok látogatták egy-egy kávéra, pohár sörré, kártyapartira. Az egyesületnek feltétlenül szüksége volt egy állandó, nagyobb szabású épületre, ahol zavartalanul folytathatta áldásos tevékenységét. A terv sikerült és 1892. február 7-én házat vásárolt a város főterén. Az egyesület 1892. december 4-én egyszerűsíti a nevét és azontúl *Nagyszebeni Magyar Polgári Körnek* hívják. Ez a civil szerveződés a XX. században a kommunizmus hatalomra jutásáig működött.

1990 telén, a felszabadult magyar közösség megalapítja a romániai magyarság érdekvédelmi szervezetét, a Romániai Magyar Demokrata Szövetséget (RMDSZ), amelynek nagyszebeni elnökéül egyhangúlag Szombatfalvi Török Ferencet választották. Ezen belül a szunnyadó kultúrtevékenységet is felélesztették s ennek vezéregyénisége Kalmár-Krauss Lili hivatásos rendező lett, aki a műkedvelő színjátszó csoport megalakításával hamarosan látványos eredményeket ért el. Székház hiányában az RMDSZ a Német Demokrata Fórum épületében kapott helyet. Látva a jól működő közművelődési tevékenységet, Szombatfalvi Török Ferenc javasolja, hogy az RMDSZ keretén belül egy jogilag önálló magyar művelődési egyesületet alapítását. Ennek célja a magyar közművelődési tevékenységet

szervezettebben működtetni, az alkotás vágyának erejével feltölteni -, és természetesen az államosított Magyar Ház visszaszerzése.

Az 1993 szeptemberében létrejött társaság a *Nagyszebeni Polgári Magyar Művelődési Egyesület* (PMME) nevet veszi fel, majd márciusában mint jogi személyt törvényesen bejegyzik. Az egyesületnek kezdetben 26 tagja volt, akik közös akarattal Kalmár Zoltánt választották meg elnöknek. Alelnök dr. Badi Miklós lett, titkár Bartha Margit.

A működési szabályzatba (statútum) a következő tételt iktatták be: „*A Nagyszebeni Polgári Magyar Művelődési Egyesület a Nagyszebeni Egyesült Magyar Polgári Társas és Olvasó Egyesület jogutódjának tekinti magát.*”

A bíróság rátette a jóváhagyási pecsétet; ez volt a kiindulási pont a Magyar Ház visszaszerzési folyamatában. Az egyesület élénk kultúrtevékenységet folytatott; kabarék egész sorozatát mutatta be Kalmár-Krauss Lili rendezésében. A Szent István augusztusi ünnepélyére Orth István grafikusművész elkészítette a Szent Korona másolatát. Jegyezzük meg: amikor a Német Demokrata Fórum székházát restaurálták, a 13 aradi vértanú megemlékezés! ünnepélyét – Raicea Oszkár főesperes jóvoltából a római katolikus plébánia-templomban rendezte meg az egyesület, ökumenikus istentisztelet keretében.

A PMME kötelességének tartotta, hogy a két Bolyairól illő módon meg-

emlékezzen. A gondolat Szombatfalvi Török Ferenc fejében született meg. Nagy erőbedobással, rekord idő alatt elkészíttette Ioan Câdea szobrasszal Bolyai János mellszobrát, amelyet Bolya nagyközség központjában állítottak fel. Avatási ünnepélyén magyar, román és szász közéleti személyiségek vettek részt. Rövid időre azután Szombatfalvi felvette a kapcsolatot a Magyar Katonai Akadémiával és kérésére ez a rangos intézet elkészíttette Bolyai Farkas mellszobrát, amelyet ugyancsak Bolyán állítottak fel. Itt Torpai Imre bolyai származású lakos támogatását is élvezték a szervezők.

A PMME, Kalmár Zoltán elnök kezdeményezésére, emléktáblát készíttetett Ioan Câdea szobrasszal dr. Bilinszky Lajos neves pedagógus, pápai prelátus emlékére, az általa vezetett volt Római Katolikus Leánynevelő és Oktató Intézet falára, a Hegy utcában, születésének 135. évfordulója alkalmából. A leleplezési ünnepélyen magasrangú vendégek vettek részt, akik közül megemlítjük dr. Jakubinyi György római katolikus érseket, aki az emléktáblát leleplezte és Raicea Oszkár főesperessel egyetemben azt megáldotta. Varró Sándor református, Siegfried Schullerus evangélikus lelkész, valamint a városi tanács képviselője méltatták az esemény fontosságát. Bilinszky Lajos laudációját magyar és román nyelven Kalmár Zoltán, németül Kalmár-Krauss Lili mondta el.

Az 1848-49-es szabadságharc ideje alatt a Szeben megyei Szelindeken (Slimnic/Stolzenburg) tartózkodó Bem tábornok és Petőfi emlékére, a Polgári Magyar Művelődési Egyesület Szombatfalvi Török Ferenc és Szabó Csaba kolozsvári újságíró kezdeményezésére két emléktáblát állított. Köszönettel tartozunk Walter Seidner, szelindeki evangélikus lelkésznek, aki baráti gesztussal megengedte, hogy háza falára a két emléktáblát elhelyezzük, és hogy az esemény még magas-

tosabb legyen, az evangélikus templomban istentisztelettel szentelte meg a napot. Az ünnepélyen meghívottként részt vett Lengyelország romániai nagykövetségének a képviselője is. Az egyesület a fiatalokról se feledkezett meg. Evvel a gondolattal született meg a gyerekek számára rendezett Mikulás-est. A nagyszabású ünnepély megrendezése Fazekasné Székely Erzsébet munkáját dicséri és ugyancsak neki köszönhető a magyar táncok betanítása is. A magyar táncok betanítását később Mezei Károly veszi át, megalakítva a Forgós táncgyűttest.

A PMME vezetőségében az idők folyamán több változás történik. Dr. Badi Miklós tragikus halála után Szombatfalvi Török Ferencet választják meg alelnöknek, majd amidőn Kalmár Zoltán 80 éves korát túlhaladva lemondott az elnöki tisztségről, érdemei elismerése mellett tiszteletbeli elnöki címmel illették és helyébe Szombatfalvi Török Ferenc lépett. Amidőn a mandátuma lejárt, az újabb választás ugyancsak neki adta át a vezetést. Két alelnököt szavazott meg a tagság Szabó János és Thuróczi Béla személyében.

Szabó János nem csak az adminisztratív munkát végezte el lelkiismeretesen, hanem a közművelődési tevékenységhez való ragaszkodását is bizonyította, amidőn vetítéses visszapillantó rendezéssel Badi Miklós halálának tizedik évfordulója alkalmából az elhunyt színpadi szerepléséről mutatott be jeleneteket, és özvegyével, Badi Gyöngyivel, meg Kalmár Zoltánnal megkoszorúzta a sírját. Ugyancsak Szabó Jánosnak köszönhető a „Magyar Nyelv Védelmében” című rendezvény is (a Magyar Himnusz megalkotásának a megemlékezési ünnepélye), amikor Józsa Benjámín magyarszakos tanár Kölcsény Ferencről szóló beszámolója, és ezt követően Orth Enikő, a magyar népdalról tartott előadása és zongorajátéka tette felejtetlenné a műsoros délutánt.

A Polgári Magyar Művelődési Egyesület vezetőségének főfeladata volt annak az épületnek a visszaszerzése, amit a kommunista hatalom államosított. A ház ott áll büszkén a város Nagypiacnak nevezett főterén. Stílusa szervesen beleillik a Nagypiac épületkomplexumába.

Tekintsünk vissza az eredetére. Az 1400-as években épült. Legrégibb ismert tulajdonosa Hans Well (kb. 1475) kereskedő volt, utána a XVII. században két polgármester: Tóbiás Sift és Georg Reussner tulajdonába jut. A továbbiakban nem tudunk semmit a tulajdonosairól a XIX. századig, amikor egy tulajdonlap a Gidófalvi családot említi meg tulajdonosként. A házaspár valószínűleg meghalt, mert a dokumentumból az tűnik ki, hogy a hat Gidófalvi kiskorú gyermek 1882-ben eladja a házat 1000 forintért, „*császári és királyi tábornokné Sziklói Gráf Edéné született Stahler Augusta javára.*” Tíz év múlva, 1892-ben a házat a Nagyszebeni Egyesült Magyar Polgári Társas Olvasó Egyesület veszi meg 15 000 forintért. Ezen a néven telekkönyvezik. Az egyesület 1892. december 4-én felveszi a Nagyszebeni Magyar Polgári Kör nevet, de a telekkönyvben az eredeti néven marad a ház. Ebben fejt ki közművelődési tevékenységét a nagyszebeni magyar közösség 1944 őszéig, amikor is az augusztusi fordulat után beköszöntött kommunizmus-teljáhatmánál fogva megszűnteti a Polgári Kört. A házat 1967-ben államosították. Attól kezdve mindenki tanyája és a senkié.

A PMME-nek a ház visszaszerzése érdekében szüksége volt azokra az iratokra, amelyeknek alapján bizonyítható a jogutódlást. Kalmár Zoltán kutatni kezdett a könyvtárakban, Állami Levéltárban és kérte Serbanescu Olga muzeológus segítségét is. Neki köszönhető, hogy megtalálta a Brukenthal Múzeum könyvtárában az 1910-ben kiadott *Nagyszebeni Magyar Polgári Kör 25 évi tör-*

ténetét. Ezt átolvasva ráakadt egy iktató számra, amellyel a kör be volt jegyezve a Magyar Királyi Belügyminisztériumban az 1800-as években. Kalmár Zoltán, a Nagyszebeni PMME elnöki minőségében levélben kérte a Magyar Köztársaság Belügyminisztériumát, hogy juttassa el számunkra a városunkban működött Magyar Polgári Körre vonatkozó iratokat, megindokolva, hogy a Magyar Ház visszacszerzése ügyében van rá szükség. Akérést a minisztérium átutalta a Magyar Országos Levéltárnak, ahonnan rekord idő alatt megérkezett az iratpaksaméta, (magyar) államilag átfűzve, lepecsételve, hitelesítve. Jóleső érzéssel olvastuk a kísérőlevél befejező mondatát: „Szívből kívánom, hogy a másolatban mellékelte dokumentumokat eredményesen használják majd fel céljaik elérésre. Budapest 1995. december 4. Tisztelettel Benczéné, dr. Nagy Eszter főosztályvezető.” Az iratcsomó ide-oda szállítását dr. Kötő József, az EMKE elnöke biztosította, amiért hálás köszönetünket fejezzük ki.

A Magyarországról kapott iratok áttanulmányozásakor örömmel tapasztaltuk, hogy annak az egyesületnek az alapszabályzata, amely a házat 1892-ben vásárolta, fő vonásaiban megegyezik a Nagyszebeni Polgári Magyar Művelődési Egyesület statútumával. Ez döntő fontosságú volt. Közben Szombatfalvi is szerzett be néhány fontos iratot. A hatalmas iratcsomó lefordítását románra Bartha Margit fordító végezte el teljesen díjmentesen (valamint a közjegyzői hitelesítést is). Hálás köszönet érte! így felfegyverkezve a kellő bizonyítékokkal, az iratcsomót benyújtottuk a polgármesternek. Néhány tárgyalás után a polgármester 2003. márciusában, 291/2003. határozatával a házat visszajuttatta a Nagyszebeni Polgári Magyar Művelődési Egyesület tulajdonába. A házat azonnal telekkönyveztük. Az ördög

azonban nem alszik és így a házban bérben lakó Bélyeggyűjtő Egyesület egyik tagja, aki nyugdíjazott ítélőbíró volt, írásbeli feljelentést tett a bűnügyi ügyészségre, amelyben megvádolta az egyesületet, hogy okiratokat hamisított, csalt és a hamis iratokat felhasználta arra, hogy a ház a tulajdonába jusson. A bíró nem írta alá a feljelentést, hanem a bélyeggyűjtők elnökével íratta alá, aki gyanútlanul, elolvasás nélkül aláírta. Az iratot az ügyészség átutalta a rendőrségnek kivizsgálás végett. Ezt követően a PMME elnöke, Kalmár Zoltán, meghívást kapott a rendőrségre az ügy tisztázása végett. Az iratokat átvizsgáló rendőrtiszt mindent a legnagyobb rendben talált, s így a feljelentés érvényét veszítette. Azonban, hogy az ügy tovább bonyolódjék, a polgármester bizonyos erők nyomására újabb kiadott határozatával visszavonta az előbbi, és kérte, hogy bírósági úton nyilvánítsák semmisnek a Polgári Magyar Művelődési Egyesület nevére kiadott telekkönyvi kivonatot. Ekkor kezdődik az a kálvária, amit öt évig jártunk bíróságról törvényszékre, onnan a gyulafehérvári Feljebbviteli Bíróságra és vissza, amíg végül beismerték igazunkat, illetve azt, hogy törvényes jogutódai vagyunk annak az egyesületnek, amelyik 1892-ben a házat vásárolta. Az egész idegölő folyamat alatt ügyünket hűségesen képviselte Kovács István ügyvéd és a végső fázisban Czika Árpád is.

Nem fejezhetjük be ezt a tudósítást, ha nem emlékeznénk meg azokról a román barátainkról, akik nevük elhallgatását kérték, de bátorító tanácsokkal láttak el. Nem lehet viszont elhallgatni azt a sorozatos, rágalommal határos elmarasztalást sem amelyben részünk volt évek át.

Kalmár Zoltán emlékére, Keresztes Kálmán

Képviselőt nélkül, hatékonyan. Krónika (Kolozsvár), 2004. jún. 10.

Ingatlanokat kapott vissza a nagyszebeni magyarság. Negyven év után ismét közösségi házat szeretnének működtetni Nagyszeben. Nagyszeben 3500 lelkes magyar közösségnek 2000-ben, de az újonnan megválasztott városi önkormányzatban sincs egyetlen képviselője sem. Sikerült visszaszerezni a Nagypiac téren egy háromszintes ingatlant, amelyet az egykori Magyar Polgári Kör vásárolt 1895-ben. 1956-ban az épület előtti téren meggyújtották a régi, értékes magyar könyveket, amelyeknek egy része szerencsére megmenekült, és a nyugdíjasok egyesületéhez került, mondta el Szombatfalvi Török Ferenc, az RMDSZ szebeni elnöke. Miután az épületben lévő nyolc család, valamint a bélyeggyűjtők egyesülete kiköltözik, az épületet az uniós alapokból történő központ-rehabilitációs program keretében szeretnék tataroztatni. Szórványbentlakást terveznek a diákoknak. Az emeleteken rendeznék be a polgári egyesület meg az RMDSZ irodáját.

A település szász polgármesterének hozzájárulásával néhány hónappal ezelőtt az Nagyszebenben, az alsóvárosban sikerült parkot elnevezni Petőfiről, a tervek között szoborállítás is szerepel. A római katolikus egyház további három jelentős ingatlant szerzett vissza: az orvosi egyetem egyik épületét, a Hegy utcai Ferenc-rendi zárdát és az Orsolya-rendi nővérek zárdáját. Az utóbbi kettőben iskola működik. Szombatfalvi Török Ferenc RMDSZ-elnök szerint esély mutatkozik annak az épületnek a megszerzésére is, amelyben Kós Károly élt gyermekkorában.

Szalay Ferenc

1. Újságcikk - Ellenzék-1930-január 30.

A nagyszebeni magyarság nesztorának ünneplése. E hó 25-én töltötte be életének kilencvenedik évét Szalay Ferenc, nagyszebeni építőmester, a nagyszebeni magyarság nesztor.

Ebből az alkalomból a Sieben bürgerisch-Deutsches Tagblatt vezetőhelyen méltatta az ünnepekt érdemeit. Születésének kilencvenéves évfordulóján a nagyszebeni Magyar Polgári Kör és a református egyház nevében Simő József hattagú küldöttsége kereste fel és üdvözölte meleg szavakban Szalay Ferencet. Szalay a nagyszebeni magyarságnak egyik legérdemesebb embere.

A Magyar Polgári Körnek ő volt a megteremtője, a nagyszebeni református egyháznak ötven éven keresztül gondnok, aki buzgó odaadással szolgált és szolgálja egyházát. Minden magyar megmozdulásnak lelkes támogatója és munkása volt, úgy a múltban, mint a jelenben is. A Nagyszebenben levő monumentális épületek legtöbbször az ő kiváló szakértelmét dicsérik így többek között a görög-keleti szekesegyház is. A kilencvenéves születésnapja alkalmából a magyarság szerelőinek és ragaszkodásának fényes ujelet adta.

A Nagyszeben és Vidéke 78./2017

száma Szalay Ferencről cikkezik, a Magyar Polgári Kör megteremtőjéről.

Egyleti közlemények Szalay Ferencről

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye LXVII. kötet, 49-50. szám.

SZALAY FERENC.

1930 év július 2-án meghalt 91-ik életévében Nagyszebenben Szalay Ferenc műépítész, a református egyház főgondnoka. Antik erényekben, erős munkában eltöltött élete olyan páratlanul ritka jelenség mai, gyenge korunkban, amely mint példaadás is megérdemli, hogy följegyezzük.

Szalay Ferenc Aradon 1840 január 25-én született. Atyja, Szalay Péter szintén építész volt, anyja Fóris Rebeka. Mint 8 éves gyermek tanúja volt a szabadságharc eseményeinek. Többször mesélte, miként futkosott Arad főterén a rációk fáradt ágyúgolyói után, amint messzire gurultak a földön. Az építészeti iránt már igen korán érdeklődött és első gyakorlati kiképzését Ecker Antal aradi műépítész vezetésével

alatt nyerte. Később Budapesten, Prágában és a berlini műegyetemen tanult. Olyan alapos tudással tért haza, amellyel mindenütt elismerést aratott és már a múlt század utolsó negyedében Erdélyben és Romániában is általánosan elismerték, mint legkiválóbb építészeti szakteknit.

Szalay Ferenc külföldi tanulmányaiból visszatérve, 28 éves korában körülutazta Erdély városait és ekkor választotta Nagyszeben működése központjává, otthonává. Ezután vette el Ecker műépítész leányát, Erzsébetet, akinek kedves alakja, mint eszménykép vezette őt hosszas tanulmányi éve alatt. Házasságukból 3 gyermek származik: Béla, az ismert orvos és természettudományi író, Etelka (Fülöp Ferenc orvos neje) és Auróra (Cermák Ignác ezredes felesége). Családi életük igen boldog volt. Felesége kiváló tehetségével, okosságával és megértő szeretetével kísérte férjét: 65 éves korában Szebenben halt meg 1913-ban.

Keresztes Kálmán

Amikor Isten helyére teszi a dolgokat

Augusztus 22-26 között szerveződtött, immár másodszori alkalommal, a közös vakációs bibliahét a vízaknai és nagyszebeni gyerekekkel, kiskonfirmándusokkal. A hét mozgalmas volt, nemcsak abból a szempontból, hogy a nagyszebeni gyerekeket naponta kiszállítottuk Vízaknára, hanem azzá tette a bibliai történetek interaktív átadása, a gitárkísérettel megtanult mutogatós énekek, a kézműves foglalkozások, a templomkertben megszervezett versenyjátékok.

Mintegy 15 gyerek Nagyszebenből és ugyanannyi Vízaknáról vett rész naponként a bibliatáborban, mely részben a Közösségi teremben, részben a templomkertben zajlott. Reformátusok, római-katolikusok, unitáriusok, pünkösdisták és ortodox gyerekek örvedeztek együtt Isten ajándékainak.

A bibliatábor szervezői és vezetői

Béres Levente vízaknai lelkipásztor illetve Varró Sándor nagyszebeni lelkipásztor voltok, de hathatos segítséget nyújtott a vízaknai ifjúsági csoport öt tagja is a szervezésben, gyerekeknek nyújtott segítségben. Köszönet illesse a szülők támogatását is, akik naponta péksüteménnyel kínálták a gyerekeket illetve a szállításba besegítettek.

A bibliahét idényi témája A Rendező. Gyerekek és felnőttek, mindannyian kedvelik a színházat. A gyerekek még a bábszínház világában élnek. Izgalommal figyelik a cselekményt, a bábuk játékát, a színészek hangszínét, a jó és a rossz megbirkózását. Amit nem látnak: a színházi előkészítő és összehangoló rendezőt. Ő az, aki minden részletét ismeri a darabnak, ő tudja, hogy ki fog játszani, mely bábuk fognak megjelenni, milyen díszletek

váltakoznak. Ámbár nem látjuk őt, az ő munkája nélkül a színdarab nem kerülhetne színre. Életünk hátterében ott a nagy Rendező, Isten. Ő az aki életünk minden részletét ismeri, teszi széppé és értékessé keresztyénységünket. Sőt, még mindazt a rosszat is, ami életünkben történik, javunkra fordíthatja. Úgy mint Jákob esetében. Neki terve van velünk és végigkísér éltünk minden egyes napján. Úgy az örömteljes napokban, mint a szomorúság idején.

A héten Isten, a nagy Rendező munkáját Ézsau és Jákob történetén keresztül ismertük meg. A történet az ikerpár mértéktelen versengéséből fakadt hibák és azok következményeiről szól. A versengés szüntelenül ott van mindennapjainkban. Még a testvérek között is.

(folytatás a 15. oldalon)

Sör, foci, Trianon

*Múltunk gonosz volt, életünk pogány,
rabsors ma sorsunk s mégsem átkozom:
jó hogy nem ültem győztes lakomán
s hogy legázolt néphez tartozom.*

(Áprily Lajos)

Idén csendben, kevesebb felhajtás és egetrengető dörgedelmes szónoklatok nélkül zajlott Trianon 102-ik évfordulója. A nyár eleje a magyar fociválogatott rég nem látott sikeres menetelését hozta és bár Anglia budapesti legyőzésénél inkább csak gyerekek aszisztáltak, lassan megteltek a stadionok és a *Nélküled* éneklése szinte kötelezővé lépett elő, nemcsak Topolyán, Dunaszerdahelyen, Aradon, Kolozsváron hanem a válogatott szurkolói körében is. Tiszteletre méltó, magasztos és büszkeséggel tölt el ahogy a focidrukkerek emlékeznek, felvállalják és szembe néznek történelmünk kevésbé dicső lapjaival. Mint ahogy a jelen sem mindig dicsőséges, hiszen a 105 évvel ezelőtti kor legjobb csapata, az MTK, a tavaly kiesett és idén a nemzeti bajnokság másodosztályában próbál diadalmaskodni. A századelő első évtizedében a nemzeti bajnokságban azonban a *vidék* hangsúlyosan jelen volt: együtt focizott a Temesvári Kinizsi, a Tatabányai SC, a Nagyváradi AC, a Pozsonyi TE, a Kolozsvári AC.

A cirkusz és kenyér divatját lassan felváltotta a sör és a foci, a nép pedig a történelmi traumák miatt elszenvedett nemzeti kesergésében megpróbálta a fociban keresni a vigaszt, majd száz év elteltével pedig a történelmi igazságkeresés jóvátehető eszközévé formálni e játékot. Várható volt hogy a Romániai, Szlovákiai, Szerbiai területre eső részek Trianoni elvesztése, jelentős nyomot hagy a magyar futball későbbi alakulásában, ugyanakkor lehetőséget biztosítva a szomszédos országok addig még jelentéktelen szinten szerveződő nemzeti bajnokságainak kialakulásában. Bár a „román” futball bölcsőjének Temesvárt tartják és a román válogatott első hivatalos mérkőzését is csak 1922.

június 8-án játszotta, Aradon már 1899 augusztus 15-én rendeztek 2 x 45 perces, játékvezető focimeccset, szabályos pályán, a mai Gloria stadion helyén. A trianoni döntést követő 20-25 évben, a korábban Magyarországhoz tartozó *vidéknek* és a helyi futballmecénásoknak köszönhetően megalakultak Temesváron, Kolozsváron, Aradon, Nagyváradon az első profiként szerveződő csapatok, (lásd Ripensia, Ita) amelyek aztán évekig éllovasai voltak a honi bajnokságnak. Nem beszélve arról, hány, a korábban Magyarországhoz tartozó területen született játékos lett nemzeti válogatott nem a piros fehér zöld színeiben...

A század elejére a sör már nem kisüzemi, főzdei viszonyok között készült hanem kifejezetten gyári, tömeges termeléssel, avval a szándékkal hogy a korábban borra specializálódott piacokat lassan a mindenki számára elérhető sörrel meghódítsa. A korábban boráról híres Kőbánya mellett, a budafoki pincészet is ideális bölcsőnek bizonyult, bár a filoxéra is megtette a maga dolgát avval, hogy a 19. század végére a honi szőlőültetvények kétharmadát megfertőzte. A váratlanul adódó lehetőséget kihasználva Dreher Antal, Haggemacher Henrik és társai beindították az ipari termelést, a nemzeti sörfogyasztás a század elejére megháromszorozódott, elérve az átlagos 16 liter /fő éves szintjét. Pattogott a bőr, és szurkolók ezrei csillapították szomjukat a Hősök sörével, vagy a Somogyi Virtussal, a Honvéd sörről és a Dreher Korona tejjel felérő nemes nedűjéről nem is beszélve. Trianon területvesztései hasonló súlyos csapást mértek a szintén kétharmadát elvesztő sörpiacra is. Bár megjelentek a kor sörmarketingjére jellemző: kettős kereszt, hármashalom és turulmadáros címkek, a fogyasztói kedv csökkenése mellett jelentős gondokat okozott az alapanyag ellátás, a piac beszűkülése, a bor árának alacsony szintje amely végül is a sörfogyasztás 3 liter/fő szintjére

való visszaesését jelentette 1933-ra. Amásodik világháború kitörése pedig számos sörgyár bezárását is előidézte.

Futball szerető nép a magyar. És ahol a foci nemzeti sorskérdés, ott a csodáknak is helye van. A nemzeti összetartozás eszményének állít máig példa értékű emléket a Fábri Zoltán rendezte *Két félidő a pokolban* című játékfilm. Az ukrainai munkatáborban levő magyar munkaszolgálatosokat arra kényszerítik hogy álljanak ki a német katonákból álló csapat ellen a Führer születésnapja alkalmából rendezendő „barátságos” mérkőzésen. A meccs napja előtt az Ónodi II „Dió” vezette csapat szökni próbál, érezve sorsuk egyértelmű kimenetelét, hiszen kivégzés vár rájuk, mégis kiállnak a németek ellen és nyernek. Átütő erejű a nemzeti összetartás eme ábrázolása, a sport szeretete átlényegül a nemzet iránti elhivatottság irányába, és mély emberi szolidaritásról is bizonyosságot tesz, miután elhangzik a film legkegyetlenebb mondata, a Garas Dezső által játszott, kétfutballás csetlő botló, a csapatba magát befocizó zsidó fiú felé: „Steiner, Steiner, te nagyon akarsz élni, te Steiner!”

Futball és sörszerető nép a magyar. Trianont nem feledve, emlékezve de élni akar. Ezért zúg a lelátókon a *Nélküled*, ezért hisszük és valljuk *Hogy történjen bármi, amíg élünk s meghalunk, Mi egy vérből valók vagyunk.* Hajrá magyarok!

Horváth Levente (Arad)

Amikor Isten helyére teszi a dolgokat

(folytatás az 13. oldalról)

Az egészséges versengés nem rossz, segít összpontosítani, összeszedni magunkat, kihozni magunkból a legjobbat. Ilyen módon előbbre vihet bennünket a fejlődés útján. Azonban a verseny mindig a tisztesség és becsület határain belül kell maradjon. Ez esetben a cél nem szentesíti az eszközt. Az anyagi értékek sohasem szabad fontosabbak legyenek mint a testvéri szeretet, a keresztyéni tisztesség.

Érdekessé tette a tábor az is, hogy minden bibliai történethez egy jellegzetes játék kötődött: a Rendező munkáját a fiatalok által megírt, előkészített és előadott színdarabok érzékeltették, a Jákobon Ézsau mezei illatát kereső Izsák állapotát a különböző illatok-szagokat és ízeket felfedező verseny hozta közelebb hozzánk. Az Istennek oltárt építő Jákob munkáját a befőttes gumival, kockákból megépített várfal-építés érzékeltette.

A hét folyamán a gyerekeknek meg kellett tanulni, hogy a játékok, a

verseny is szabályok alapján történik. Az életünkben ezek a szabályok az Isten törvénye, a parancsolatok. Ezek tanítanak meg arra, hogy a verseny mindig tisztességes kell legyen, így van értéke a sikernek és így lesz áldása az eredménynek.

A tisztességtelenül, csalással megszerzett dolgoknak, vagyonnak nem lehet tartosan örülni. Nem lehet élvezni őket, mert nincsen áldás azokban. Amikor Jákob azt hitte, hogy becsstelenségével és tisztességtelen manővereivel mindent megnyert: az elsőszülöttségi jogot, mely a vagyon tetemes részének a birtoklását jelentette, az apai áldást, napokon belül meg kellett tapasztalja, hogy mindent elveszített. Elveszíti a családját, hiszen el kell menekülni messzi földre, nagybátyjához, Ézsau bosszúálló haragja elől. Elveszíti szüleit, hiszen elszakad tőlük. Elveszíti apja és testvére megbecsülését, hiszen csalónak tekintik. Elveszíti a vagyonát, hiszen hosszú időre mindent ott kellett hagynon. Elveszíti szülőföldjét, azt a helyet ahol gyermekkorát és ifjúságát töltötte. Ily

módon Jákob, becsstelenségével, lenullázta addigi életét és eredményeit. Gyakorlatilag mindent elveszít. Amit nem veszít el az Isten megbocsátó szeretetét, Isten kegyelmét, amely végigkíséri és nem engedi, hogy Jákob reménytelen földönfutó maradjon. Egy adott pillanatban, csak az Istene marad mellette, aki megbátorítja, hogy a kilátástalan helyzetében sincsen egyedül.

A gyerekek és kiskonfirmandusok napról-napra tapasztalták, a történet kibontakozásán keresztül, hogy Isten miként teszi helyére a dolgokat. Egy új esélyt ad Jákobnak, azzal, hogy felkínálja gondviselő szeretetét és biztonságot adó jelenlétét. Az Istennel együtt töltött idő következtében Jákobban átértékelődnek a dolgok, érzelmek és események. Így Jákob számára már nem lesz fontosabb a vagyon, mint a testvérével való békés, szeretetteljes együttlét. Ézsau számára sem lesz fontosabb a bosszúállás, mint a testvére visszafogadása, átölelése és testi-lelki közelsége. Helyére kerülnek a dolgok.

Ekképpen akarja Isten, a nagy Rendező, hogy a mi életünkben is helyére kerüljenek a dolgok és az értékek. Tanuljunk meg, hogy a tisztességtelen szerzeményben, eredményben sosem lesz örömünk. Amikor hibáztunk legyen lelki erőnk bocsánatot kérni és jóvá tenni. S midőn Isten felkínálja az újabb esélyt, fogadjuk el örömmel, hogy tisztességes szándékkal és egyenes szívvel követhessük Isten útját. Azét az Istenét, aki nemcsak Jákob Istene volt, de az én Istenem is marad, mindörökké. Ezzel a meggyőződéssel fejeztük be az eseménydús bibliahetünket. És azzal a reménységgel, hogy jövőre újra együtt tarthatjuk e léleképítő és gyermek örvendeztető vakációs bibliahetet.

Varró Sándor, nagyszebeni református lelkipásztor

EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Idézet a kiskapusi Evangélikus egyházközség hivatalában talált jegyzetből.

„A Kis Kapusi evang. Lutherana Magyar egyháznak kezdetéről, mely szájhagyomány és nagyon gyenge régi Anya könyvek tartalma után, a lehetőségig össze szedtetet, és örök emlékül fel jegyeztetett az 1848-ik év dec. 20-án tisztelt hivatalába bé is lépett Tiszt. Geréb András által”.

Mindezek után nyilvánvaló, hogy az evangélikus egyház történetének kezdete egybefolyik a falu történetének kezdetével. A kezdet bizonytalan, de ami biztos, hogy a kis-sejki határ keleti részén, ott ahol a Nagy-Küküllő és a tőle délre elhúzódó nagy erdővel borított domblánc nagyon közel állnak egymáshoz haladott el egy kereskedelmi út. E vidéken egy haramia banda („rabló társulat”) garázdálkodott és rendszeresen támadta a kereskedők szekerüket, kizsákmányolta árujukat és „életüktől is megfosztotta”. Az ország akkori vezetősége elhatározta, hogy egy őrtornyot épít, amely a portyázók elöl biztonságba helyezze és megvédje e konvojokat. Ez az őrtorony -a mai evangélikus templom tornya- helye úgy volt kiválasztva, hogy a domb és folyó közt nagyon szűk legyen, hogy ne lehessen elkerülni, mert egyúttal itt vámoztak is.

A őrtorony és a hozzácsatolt kápolna építésének ideje bizonytalan, egyes források szerint ez XIII-ik sz. tehető, a „körülötte találtatott sirhalomokkal együtt, hogy eredetileg kevés számból állítottak és talán csak a hajdu hivatal viselő személyekből. Hogy melyik vallású felekezetből voltak többen és miként változtak evangélikusokká, az nem lévén megjegyezve”. Az bizonyos, hogy egészen a reformáció megvalósításáig (1517) e kápolnában a katolikusok tartottak szentmisét, amikor meg felléptek a protestánsok és a falu nagy része átállt evangélikusnak (kb. 1600 körül),

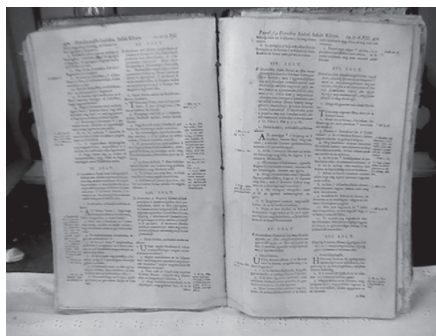
hiányzott a megfelelő gyülekező hely, s így a szűknek bizonyosodott kápolna „kézről-kézre” járt. Mikor a evangélikusoké volt, mikor a katolikusoké.

Mint a korai középkorban felépített templom, elvárható volt, hogy benne találtassék az idők folyamán összegyűjtött több érdekesség, régi értékes tárgy.

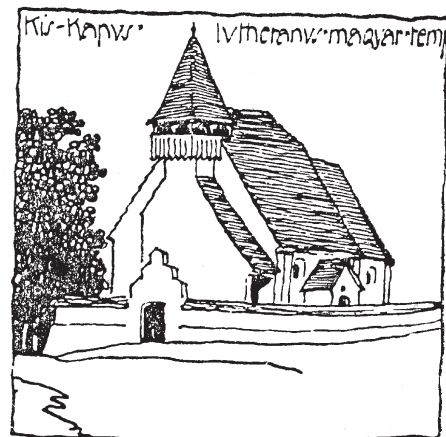
A kápolna tornyában két harang kapott helyet. Hogy a nagyobbik harang honnan került a templomunk tornyába, bizonytalan, az öntési évet sem lehet tudni, de ami a krónikában meg volt jegyezve, hogy a rajta található latin, domború felirat magyarra fordítva: DÍCSŐSÉG LEGYEN ISTENNEKA MAGASÁGBAN. Ez a nagy harang 1990 után megrepedt és lett ki cserélve (mielőtt e sorok írva lettek volna); a kicsi harangon körbe DAPACEM DOMINI IN DIEBUS NOSTRIS 8 domborzati felírás található. Nem hiteles okirat szerint ez a harang a Kiskapustól nem messze található Martontelki szász templom adományozta a falunak, amikor az őrtoronyhoz a kápolnát hozzáépítették.

A mostani nagy harangon egy egyszerű feszület van.

Egyházközségünknek egy másik büszkesége az 1662-ben nyomtatott Váradi Biblia (az alábbi három képen ezek láthatók), melyből csak kettőt tartanak nyilván az ev. egyházmegyében.

Váradi Biblia az oltáron

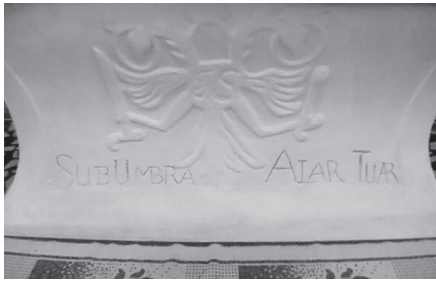

Kis-Kapus lutheránus magyar templom, Koós Károly grafikája

A templombelsőnek is megvan a saját nagy jelentőségű, történelmi emlékei. Elkezdénem az oltárral. Felsőrésze fából (desz-

kából van faragva). Fentről lefele az összetétele a következő: csillag, alatta egy ovális képen Jézus sírból való kijövetelének jelenete. Az oltári főkép keretezve, a keretet ritkán tekert, aranyozott fonás vonja be; az oltártól előbbre hozva négy oszlop melynek formája, az oszloplába meg oszlopfője tökéletesen megegyezik az athéni Lysikrates emlékműével. E oszlopok lépcsőzetesen készített kiugrókat, valamint arkádat tartanak. Az oltár hátulján, deszkába vésvé található ennek készítése éve: 1852 november 14. Nem sikerült tisztázni, hogy e bevésített dátum mit jelezhet, hiszen oltárunkat 1808-ban kapta meg templomunk fejedelmi adományból.

Mivel 48 év távlatról van szó, feltehető, hogy ekkor volt az oltár újítva, esetleg ekkor festették.

Az oltár aranyozott díszítése vékony lemezből van készítve, és meszteriesen rá fogva a díszített mintára, ezért még közletről is azt a benyomást gyakorolja, hogy maga az oltári elem van aranyozva. Az oltári kép előtt áll a szentélytartó, ez is aranyozott domború motívumokkal díszítve, előtte a fenébb emlegetett Váradai Biblia. Az oltár talpazat téglából van építve, vakolata a kétfejű sast meg SUBUMBRA ALAR TUAR szöveget tartalmazza.

Kezdetben templomunkban nem volt orgona szerelve, a hivata-

lunkban talált említett dokumentum szerint az első hangszert 1847 vásárolják „Enyedről, melyet a scholából kidobtak”. Ez az orgona 1792-ből származó Rieger Otto budapesti cégétől gyártott „Opus” típusú és a mai napon is használatban van. Előről nézve, a baloldalán egy pedállal van ellátva, ennek a segítségével az ezzel megbízott levegővel látta el megszólalásra a sípokat.

Meg kell említeni itt a különös alakzatú szószéket, erre téglából készült karzattal ellátott, kőből készített lépcsőkön lehet feljutni. A szószék fala ugyancsak téglából van építve, félkör alakja háromba van törve, s minden törés közt domború oroszlánláb minta található. A szószéket felett egy hexagonális „sapka” van szerelve, rajta 4 mintásan kivágott deszka egy kisebb ugyancsak fából készített korongot tart fent, ezen is ott van az aranyozott csillag.

A szószék előtt van megépítve a keresztelőmedencét magába foglaló oszlop formájú láb. Ennek eredete az ev. jegyzetből „1724 die 22 Jan Öntettettünk egy nagy öntálat a keresztelőbe, Sign KK.”

Nincs feljegyezve sehol, hogy mikor épült a papilak, mert, feltehetően kezdetben mint filia volt ellátva a környéken levő szász falvakból érkező lelkészeiktől, „valami keveset magyarul tudó Káplánok által”. A legelső

Baloldal a szószék és lépcsőzete, előtte a keresztelőmedence talpazata és az ezt fedő kupak lefedve csipkével. A felső kép az öntál peremén található domború írás, a gyártási év és K:K mely Kiskapusra utal.

irat ami megmaradt, az Dendorfius Pál írt jegyzőkönyv mely 1682-ben keletkezett, s ő „már valóságos lelkész volt Kis-kapusban”. Azonban 1720-ban megjelenik a baromlaki Decan elrendelésére az eléggé felületesen összeállított „Chronologica Successio”, mely csak 1713-tól kezdve tartja nyilván a környékbeli lelkészeket. Ez arra vezetett, hogy a nagyszebeni szász Konzisztórium egyszerűen bekebelezte saját hatáskörébe a kiskapusi magyar evangélikus egyházat. S ez így maradt egész 1973-ig, akkor is egyházunk úgy került a Brassó egyházmegyéhez, hogy a nagyszebeni szász egyházmegye már nem tudott magyarul beszélő lelkészeket biztosítani egyházközségünknek.

Czika Béla,
Kiskapus

*A tündéri tájban levő templom
a magyar temetőből nézve*

Kiskapus rövid története

1263-ban első említése Kapws néven jelenik meg, majd 1283-ban pedig Copus. 1296-ban a mai nevéhez hasonlóan Kapusként említik az Írások. 1402-ben Parva Kabaz néven említik, 1415-ben pedig már megjelenik a „kis” toldalék is a névben – Kops Minor, Ekkor a plébános Miklós nevet viselő személy, – Beke 16,149.jegyz. Urkundenbuch III,644. (1429-ben Kyess Kappws, 1463-ban Kyskapws) – Suciú. 1733-ból való az első magyar irat a helységről – Magyar Kapus. Román neve a (Kopcse) 1750-ből való, a német pedig 1800-ból adathozható (Klein Kopisch) és ez az a név, amely fenn is marad továbbra a történelem során.

A nevet középkori vámja után kapta. Magyar lakosságú falu volt a Királyföldön, Nagyselyk székben. 1550-ben lakói lutheránus hitre tértek és a szászok többségéhez hasonlóan később sem követték a reformáció további újításait. 1757-ből való az első adat az első biztosan nem szász (szlovák), 1776-ból az első magyar lelkészéről. 1760-ban több magyar családja katolizált, majd 1779-ben katolikus plébániát hoztak létre. Közben 1772-ben a katolikusok kezdték használni a templomot is, de azt a következő évben a hatóságok az evangélikusoknak ítélték. A katolikus egyház anyakönyvei 1772-től maradtak fenn. Az államosításkor elvitték és nem kaptuk vissza.

Hosszú időn keresztül pereskedett Medgyessel a két helység között elterülő erdők makkoltatási jogáról. Lakói 1848. április 21-én elpusztították a medgyesszékiek erdészházát. A kivezényelt katonaság távozása után ismét elkergették a szék erdőőreit, és használatba vették az erdőt.

1849. március 1-jén határában csata dúlt Puchner császári serege és Bem csapatai között. 1864-ben épült az első ortodox templom. 1873-ban vasúti csomóponttá vált a Budapest-Brassó fővonalon, innen ágazik el a Kiskapus-

Nagyszeben vonal, de ettől a lakossága nem gyarapodott jelentősen. 1876-ban Nagyküüllő vármegyéhez csatolták.

1913-ban közelében, a Sómarton földgázlelőhelyre bukkantak, amelynek hasznosítása a két világháború között indult meg. 1938-ban már 75 268 millió km³ földgázt termeltek ki. 1936-ban koromgyárat alapítottak (a földgáz elégetéséből nyert kormot a gumi és festékgyártásban használták föl). 1939-ben kezdődött a termelés a színesfémkohóban (cink és ólom). 1961-ben várossá nyilvánították. 1965 és 1970 között újabb ipari létesítményeket hoztak létre. A szocializmus idején titokként kezelt, az elfogadott értékeket néha több százszorosan túllépő kadmium-, ólom-, szén-dioxid-, kéndioxid- és kénsavgőz-szennyezés az 1980-as évekre Európa egyik környezeti katasztrófaterületévé tette.

A városban általánossá váltak a tüdőbetegségek, a férfiaknál a színesfém-szennyezés okozta impotencia.

Az 1990-es évek első felében iparaváltságba került, 1993-ban bezárták az addig Carbosin néven ismert koromgyárat, majd berendezéseit ócskavasként értékesítették. A munkások nagy része elköltözött, elhagyott lakásaikba cigányok települtek. 1989 óta lakossága 23%-kal csökkent. 2000 végén a kimutatott munkanélküliség 56%-os volt.

1998-ban egy görög társaság megvásárolta a színesfémkohót, és ma is folyik a gyártás 2018-ig.

Mára már sajnos csak a romos épületek maradtak, meg a teljesen bezárt gyárrészleg.

A hajdani koromgyári fekete füst helyett most fehér áramlik a kéményekből. A nehézfém-szennyezés miatt bőrrák és tüdőrák pusztít a településen, és Európában itt a legmagasabb a gyermekhalandóság. 1900-ban 908 lakosából 680 volt a magyar, 186 a román és 37 a német anyanyelvű; 373 evangélikus, 284 római katolikus, 185 ortodox és 45 református vallású.

KISKAPUS, 1900-2007-ig terjedő időszak

Kiskapus, Római katolikus templom
2002-ben 5369 lakosából 4304 volt román, 637 magyar és 390 cigány nemzetiségű; 4527 ortodox, 330 római katolikus, 168 evangélikus és 109 református vallású.

1930. november 9-én avatták fel a Szivgárdistákat, Mosontzky Henrik plébános ideje alatt. Az akkori kántortanító; Péterffy Béla, a leírások alapján szorgalmasan segített az ünnepség előkészítésénél.

Ilyen meghatározó ünnepe rég nem volt Kiskapusnak írja a plébános.

Akkor még eléggé szépen jártak templomba, na meg az ajtatósságokra is, amelyeket az egyház előírása értelmében megtartottak.

Hitbuzgalmi téren még megtaláljuk az Oltáregyesületet is. Igaz a Rózsafűzér-társulatot csak 1936. február 2-án sikerült megalapítani Garabet Gerő plébánosnak, amely egészen 1996-ig volt meg és akkor lassan szétesett az adott körülményeknek köszönhetően. Istennek hála 2010 óta újraalakult a Rózsafűzér Társulat.

1934-et írtak, amikor bevezették a faluba a FÖLDGÁZT. Sokan itt dolgoztak, és jó pénzeket kerestek már akkor főleg azok, akiknek igavonó állatuk volt.

Egy 1936-os leírás alapján, Kiskapuson kb. 250-350 lélek lehetett. A

falukor akkori összetétele elsősorban zömében magyar volt, alig 4-5 család román, akik perfekt beszéltek magyarul. Cigány nem volt akkor a faluban. Ugyancsak ebben az évben jegyezte le Garabet Atya a másik nagy eseményt az 5 napos missziót, amelyet a missziós kereszt is megörökített.

A másik nagy változást a gyárak építése hozta meg az itteniek életében. Eleinte ami áldásnak látszott az nagyon rövid időn belül átokká vált. Akoromgyárugyanis nem hozzáértők keze alatt rövid időn belül az ország és Európa legszennyezettebb városává tette Kiskapust közel 40 éven át. 1994-ben zárták be a koromgyárat és indult el a gazdasági válság itt a faluban is.

1956-tól Köpeczy János volt a plébános egészen 1981-ig. Ezen időszakban az egyházközség, amely virágzni kezdett sajnálatos módon visszahanyatlott. Fellendülésről valamelyest csak 1981-től beszélhetünk, amikor Bálint Jenőt nevezték ki ide plébánosnak. Ekkor újból kezdtek a fiatalok is templomba járni és hitoktatásban is részesülni.

1993 és 2003 között sajnálatos módon egy újabb sötét korszak köszöntött a kiskapusi Római Katolikus hívekre. Ez idő alatt lassan elhqltek a templomtól. 1970-es évekre a hívek száma elérte az 500-600 lelket itt kapuson. A kormos világ és a változás azonban sokukat arra késztetett, hogy elszéledjenek először is Erdély területén, majd a változás után a nagyvilágban.

Jómagam 2003-ban már csak ennek egy töredékét találtam, 230 lelket, és ebből napjainkban csak 200 lélek maradt. Az eltelt 19 év alatt megjavítottuk, felújítottuk az épületeket, mivel nagyon rossz állapotban voltak. Istennek hála sikerült egy új nagy termet készíteni, valamint egy zarándok szállást is kialakítani.

A hitélet területén csak annyit tudok mondani, hogy nem olyan könnyű a híveket a rossz kerékvágásból kiközkenteni és a jó útra téríteni, mint egy épületet felújítani. A templom titulusa Urunk Mennybementele.

A MIKESZÁSZAI EGYHÁZ-KÖZSÉG RÖVID TÖRTÉNETE

1267-ből van először adat. Ekkor Mykazaza néven írják.

1309-ben temploma van. A hívek a reformációkor lutheránusok lesznek.

II. József idejében a templom nagy vita keretében visszakerül a katolikusok birtokába. A vitát úgy oldják meg, hogy a szentélyt a katolikusok használják, a kórusrészt pedig a reformátusok. A halyórész első fele azóta is romként fedetlenül áll.

A hajórészt lebontották, és abból befalazták a felek a saját részüket.

1882-ben a hívek száma 45 lélek. A templom műemlék a XII. századból és a Román állam műemlékjegyzékében a 2744-es szám alatt szerepelt. A templom mellett a plébánia épületben lakott a harangozó, míg a hívek lelki gondozásáról a hosszúaszói plébános gondoskodott az 1782-es évtől. Az anyagi dolgok és a templom fenntartása az akkori döntés értelmében a „mikeszászai hívek kötelessége”.

Az államosítás alkalmával elvették a plébániát és a templom cintermét, ez talán azért is történhetett meg, mivel nem volt helybelakó plébános és így könnyű volt kijátszani az egyházat.

1950-ben, amikor Hosszúaszó megszűnt önálló plébánia lenni, akkor Mikeszászát először Türhöz, majd pedig Szebenhez csatolták. Az anyakönyvvezetés azonban mindvégig Hosszúaszón történt. 1965-ben pedig Hosszúaszóval egyetemben a Tövísi plébániához csatolták. 1981-től pedig Kiskapusról látják el.

Az 1960-as évek elején Capdebó plébános javíttatta ki a templom tetőszerkezetét szebeni mesterekkel. Komsa Sándor volt gondnok az 1990-es évek elején javíttatta újra kívül és belül a templomot. 2010-es évek derekán magyarországi támogatással a tetőt javítottuk meg.

1965 után készült el egy új vaske- rítés, vaskapuvál, betonjárda a templomig. Aharmónium, amely porosodik

a Medgyes-i kántor ajándéka, a 60-as évek végén. A Jézus Szíve szobrot a Tövísi plébánia adományozta.

Ebben az időben a hívek száma 65 lélek. A sekrestyét 1990-es években bővítették. 2004-ben pedig bádoggal földtük újra. Jelenleg a hívek száma itt 27 lélek és zömében idősek.

A templom titulusa SZENTHÁ-ROMSÁG, és a régi beosztásban az örökös szentségimádás napja az február 17-én volt. Napjainkban nincsen szentségimádás.

HOSSZÚASZÓ EGYHÁZ-KÖZSÉG RÖVID TÖRTÉNETE

(román neve: Valea Lunga, német neve: *Langenthal*) Fehér megyei község

1309-ben már szerepel: Longavalle néven, papja pedig Arnold (Beke 146).

I. Templom: 1332-ben a küüllői főesperességhez tartozó Hosszúaszó Péter nevű papja öt „lotont” jó ezüstben, fizetett.

Ennyit tudunk az első templom létezéséről, na meg a katolikus egyházzól. A reformációkor a szászok lutheránusok lesznek, a magyarok pedig reformátusok. A katolikus egyház a XVIII. században éled újra. Medgyesi ferencesek gondozzák a híveket.

II. Templom: 1769-ben báró Bajtay József Antal OSchP püspök gondoskodik a reformáció után újrászerveződő egyházzól egészen 1772-ig, amikor is maga Mária Terézia királynő megadja az alapító levelet.

1882-ben a hívek száma 252 lélek. Ekkor a következő filiái voltak: Mikeszásza, Kis Kerék, Csicsó-Holdvilág, Csonád, Sorostelj, Kis-Selyk, Lodromány.

III. Templom: Ez a Második templom helyén teljesen újjá épült. A templomban a bejárattól jobbra a kórus alatt egy táblán a következő szöveget olvashatja az ide betérő vándor; „D. A J. Kr.! Ezen templom Isten kegyelméből és az Erdélyi Római Katolikus Státus áldozatkészségéből épült 1914.

március 31.-1915. augusztus 9. A világháború első évében XV. Benedek P szentsége pápasága és gr. Majláth G. Károly P nagyméltósága erdélyi püspöksége alatt Pápai Sándor műszaki tanácsos tervezete szerint építette Tóth Kovács István építőmester Dícsőszentmártonból.”

1950-ig önálló plébánia volt, a filiáival egyetemben. 1960-ban Capdebó Lajos új főoltárt készíttetett.

Egy ideig Türrhöz csatolták, Mikezsászt pedig Sebenhez. 1965. január 1-től Tövishez csatolták. A Tövisi ellátás idején javították a templom tetőzetét, belül pedig kifestették. A plébánia és kántori lakást, mivel nem volt már helybelakó pap kiadták bérbe, hogy ne menjen tönkre teljesen. Itt említeném meg az egyházközség bőkezű segítőjét, mentorát a Jósika bárói családot.

1979-1981. augusztus 15-ig a Türi plébános látta el. 1981. augusztus 16-án a püspök úr rendelkezése értelmében átvette az egyházközséget a Kiskapus plébános. Jelenleg is Kiskapushoz tartozik az egyházközség. Sajnos nagyon kevesen maradtak a nagy templomhoz, alig 27 lélek.

2006-ban megnyertünk a Román Államtól egy pályázatot és sikerült a templomot teljesen felújítani.

A templom titulusa NAGYBOL-DOGASSZONY aug. 15, valamint a régi beosztásba az örökös szentségimádás napja az július 19-én volt, napjainkban már nincsen szentségimádás.

KISKAPUS FILIÁI AZ UTÓBBI 100 ÉVBEN

HOSSZÚASZÓN jelenleg a III-ik templom áll amelyben misézünk. 1914. március 31. és 1915. augusztus 9. között épült, az Erdélyi Római Katolikus Státus áldozatkészségéből Pápai Sándor műszaki tanácsos tervei alapján kivitelezte a dícsőszentmártoni Tóth Kovács István építőmester.

A főoltárt Capdebó Lajos készíttette az 1960-as években. 1950-ig önálló plébánia a filiáival egyetemben.

15 évig hol Mikezsásán, hol Hosszúaszón tartózkodik a kinevezett plébános és látja el a lelkipásztori teendőket.

1965-től Szabó Béla tövisi plébános látja el egészen 1981 augusztus 16-ig, amikor Kiskapushoz csatolják.

A hívek lassan lemorzsolódnak a másvallású és nemzetiségű tengerben. Napjainkban alig 27 lélek maradt Hosszúaszón és szintén ennyi Mikezsásán.

2004 húsvétja óta látom el ideiglenesen **Bolyát**, amely 1994-ig önálló plébánia volt és Dani József Plébános halála után a szentágotai plébániához csatolták. Mindezek mellett nagy szerencse számukra a kántornő Barna Mária, aki ott lakik helyben és foglalkozik a gyerekekkel és az évközi szertartásokat is vezeti a pap hiányában.

Kiskapushoz tartozik még 1980-as évek közepétől Nagyekemező, ahol 1331-től volt plébánia. Ekkor Imre volt a plébános. A reformációkor lutheránusok lesznek. Medgyesnek volt filiája. Mindezek után csak még azt szeretném hozzátenni, hogy bár nem lehet végeknél nevezni ezeket az egyházközségeket, mert nincsenek a végeken, de a nyelv és vallás szempontjából igen. Sajnos lassan felörlődik az a kevés is ami még van és nem marad semmi csak az írás róluk, de legalább ez maradjon meg.

Bolyai leányegyház

Az egyházközség titulusa Kisboldogasszony (szeptember 8.). Az örökös szentségimádás napja október 27.

A XIII. Században már volt templom. A reformációkor lutheránusok lettek. 1858-ban épül a katolikusok számára kápolna, majd 1884-ben templom, ezzel egyidőben megalakul a plébánia és Kiskapus filiája volt. Később helybenlakó papjuk is volt, 1994-ig Dani József plébános haláláig. Ekkor csatolják Szentágotához, majd 2004-től kiskapusról látják el megint.

Bár a reformációkor itt is lutheránusok lettek a hívek lassan mégis újraéledt a katolikus egyházközség, a XIX. Század végén. Hitbuzgalmi

Bolyai római katolikus templom, előtérben a Bolyai Farkas szorba, háttérben a papilak.

csoport a rózsafüzér társulat volt, de itt is a hanyagság miatt megszűnt, majd a XX. század végén, újra alult és jól működik.

Volt katolikus iskolája is 1920-tól, amelyet több ízben is bezárnak, majd 1948-ban államosították. Ezért a vár alatt vásárolnak egy új telket, ahová felépítik az új magyar iskolát. A hívek lélekszáma 86 személy.

Története: 1296-ban Bulla néven írják. 1394-ben Alsó- Felsőbolya a neve (Suciu).

1302-ben az Erdélyi Káptalan jelentése szerint (DI 27626) Ursula consors Thomae, filia ius de Bolya coram Gregorio Rectorem ecclesiae de Bolya (Entz G., Erdély építészete 11- 13. sz.-ban, 79). Eszerint ekkor temploma van. Mivel katolikus lakói a reformációkor lutheránusok lesznek, a középkori templom utóda lehet a mai lutheránus templom erődítés töredékes maradványaival a késői gót korból (Nágler XVII, 10).

1858-ban kis kápolnát építenek a katolikusok, 1884-ben pedig szép kis templomot, amikor helyi lelkészség s majd plébánia lesz. A kápolna építője Miske Imre, aki reformátusból lett katolikus (Schematismus 1882, 79).

Varga Vince plébános, Kiskapus

Októberi napló töredékek

1849 október 6-a, Arad. Borongó égbolt, tépett felhők foszlánya fönn az égen ... a lombok lehullnak, ősz van...síró fergeteg. Halotti szemfedő bús vidéken ... s végül tizennegyediknek csak a Kérdés maradt: Fakad e új tavasz a sír felett? 1974. október 6-a. Bús őszi eső permetez. 9.30 órakor a Dumitru Popescu elvtárs, a Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács elnöke által vezetett román kormányküldöttség és az Orbán László elvtárs, a Magyar Népköztársaság művelődésügyi minisztere vezette magyar kormányküldöttség jelenlétében a táborno­kok földi maradványait ünnepélyes külsőségek között áttemették az 1881-ben emlékeztükre emelt obeliszk alá. Az eseményen az aradi dolgozók is képviseltették magukat, közöttük egy magas barna férfi, karján egy másfél éves gyermek... A kisfiú nem sír, nem zavarja az apró szemű eső sem. Mint ahogy nem zavarta az elmúlt 48 év október hatodikaira (ki) rendelt havas eső, hideg, fagyos köd, nyárias meleg vagy az éppenséggel az obeliszk köré szervezett autós ügyességi verseny sem amelyen a Securitate tisztjei fessegették nemzeti gépkocsink manőverezésének határait.

2003 október 5-e, vasárnap. Szomorú vasárnap. Szítál az őszi eső, mint

mindig. Bámuljuk az üres szobortalapzatot a Tűzoltók terén... Hiábavaló volt az Aradi Szabadság-szobor Egyesület elnökségének a felhívása: „A koszorúzási emlékünne­p­se­get illetően az a véleményünk, hogy az emlékezésnek nem megosztania, hanem egyesítenie kell a közösséget, az összetartozás érzését pedig csak az egymásba karolás, a közös emlékezés erősítheti. Amint egy és oszthatatlan a szabadság eszméje, melyért hőseink életüket adták, úgy egy és oszthatatlan a közösségi emlékezet és kegyelet is.” Nem tarthatunk megemlékezést a téren ahova a szobrot kellett volna felállítani. A politika süket és vak. Az erőszakos hatalomvágy átgázolt a kegyelet és a méltóság szabta korlátokon. És mégis, a sok száz, kezében egy szál virággal csendben, némán emlékező ember méltósága és hite világgá kürtölte: itt, ezen a talapzaton mégis állni fog majd a Szobor!

2022 október 6-a. Borús reggelre ébredtem. Nézek egy családi ereklyének számító régi fotót... Ravasz Imre aradi fényképész 1881-ben készült felvételén ott emelkedik a díszes emlékkő, melyet az aradi hazafias ifjúság közadakozásból állított mintegy 4.000 korona költséggel. Nemzedékek sora nőtt fel azóta, melyek talán csak az

internetről ha ismerik ennek a szomorú őszi napnak a jelentőségét. Szülői tanítás volt mifelénk: kötelességünk „az aradi tizenhárom tábornok” emlékét kegyelettel megőrizni. Tábornokok?! Sortűz dördül. Az első lövés a vállán találta el. „Hát én, rólam elfeledkeztetek?” – kiálltja Kiss Ernő az alig egy éves tábornoki karrier végszavaként. Nem lenne szabad... még az idén 116 éves, háromszor megfűrésztött Nemesek Ernő is megkapta a maga szobrát. Talán neki is igaza volt, eszmétől lázasan a hazáért meghúlni jobb volt, mint felnőni és elveszíteni a hitet benne.

„Szegény HAZÁM!... Isten büntesse meg a hóhérainkat!... Tűz!...,” HAZA, Haza, haza... nagy H-val vagy inkább kicsivel írjam, Ernő? Félek, ha nagybetűvel írom, valakik majd rám fogják hogy magyarkodom, ha meg kicsivel, mások árulónak bélyegeznek.

(folytatás a 23. oldalon)

Bürkös

Bürköst először 1357-ben említik oklevélben, Byrges néven, amely akkor még szász település katolikus lakókkal. Egyházára vonatkozó adatok szerint 1400-ban a Kézdi szász Káptalanhoz tartozik.

A középkorban kezdetben az alcinai gerébek szász jobbágyfalva volt. Később sem a Királyföldhöz, hanem Fehér, ezt követően pedig Felső-Fehér vármegye egyik enklávéjához tartozott, majd 1876-ban Nagy-Küküllő vármegye része lett. A XV. században a szász eredetű Geréb családon kívül más nemesi családok is lakták. Ők telepítettek be a XVI. században a román jobbágyokat.

A reformációkor a szászok lutheránusok lesznek. Egy 1641. évi adatból az tűnik ki, hogy magyar lakói is voltak a falunak, akik a reformációkor reformátusokká lettek.

Régebben vegyesen lakták románok, magyarok, cigányok és szászok, ma viszont már németeket nem igen lehet találni a faluban. 1910-ben 1178

lakosából 790 volt román, 322 magyar és 61 német anyanyelvű; 678 ortodox, 245 református, 117 görög katolikus, 68 evangélikus, 52 római katolikus és 18 zsidó vallású.

„Ezekből az adatokból már kézenfekvő következtetést lehet levonni; mégpedig azt, hogy ez a Hortobágy parti kisközség (amely a környék „magyar fővárosa/faluja” volt egykoron) vagy nem volt igazán sosem szászföldi település, vagy pedig elvesztette a maga németjeit már a XIX. Században” írja Vetési László volt bürkösi lelképásztor, az Erdélyi Ereformátus Egyházkerület szórványmissziói előadója.

Korabeli adatokból kiderül, hogy 1641-ben, a szász lutheránus lelkész halála után a református magyarok erőszakkal elfoglalták a XV. században épült templomot, mivel ők voltak többen. A következő évben megegyeztek, hogy a templomot a két felekezet azután közösen használja felváltva, bár a templomot a szászok építették. 1741-ben a szászok amiatt tettek panaszt, hogy noha kevesebben vannak, mégis egyenlő arányban kell hozzájárulniuk a templom felújításához. A templom XVIII. századbeli felújításához felhasználták a lebontott ágotakövesdi református templom anyagát is; mai alakját pedig 1856-ban kapta.

1848-as feljegyzésekben úgy találkozik Bürkösrel, mint a Felső-Fehér vármegye bürkösi járásának székhelyével. Református egyházközsége Mártonfálvával együtt 68 férfit és 77 nőt számlált.

A jobbágyfelszabadítás után a 3634 holdas határából 1300 hold került a volt jobbágyok tulajdonába. A birtokos réteg a földhöz jutott, gyakorlott gazdálkodó jobbágyokhoz viszonyítva háttérbe szorult. A régi birtokosnevek eltűntek és helyükbe újak léptek, a birtokok pedig feldarabolódtak. 1909-ben már 147 birtokost tartottak nyilván.

A felújított református templom

A történelem folyamán a falu földterülete állandóan aprózódott, a szegény- és középparasztok kezére jutó földterület növekedett. A helyi hagyomány pedig úgy tartja számon, hogy Bürkösön mindig aránylag könnyű volt földhöz jutni. Ez két irányban is éreztette hatását, kevesen vándoroltak ki innen ugyanakkor a tizenkilencedik század végén szegény székely férfiak települtek a faluba, akik innen választottak maguknak házaspart és itt is telepedtek meg. Havadtövel évtizedekig tartó párválasztási kapcsolatot alakítottak ki.

1875-ben állami-, magyar tannyelvű iskola létesült. A helyi magyarok és szászok között 31 vegyesházasság született, amelyek által a kisebb szász közösség beépült a magyarba.

A kollektivizálás után előbb a magyarok, majd tízéves különbséggel a románok közül is egyre többen költöztek városra. 1974-ben a hívek nélkül maradt evangélikus egyház parókiáját eladta, majd 1987-ben a közös használatú templomot teljes joggal a Református Egyháznak adományozta, azzal a feltétellel, hogy gondot viseljenek az épített örökségre.

Bürkös, református templom, javítás alatt

A falu magyar iskolai tagozata az 1980-as évekig működött, majd 2000-ben újraindult, és pár évig összevont osztályokkal működött, mindaddig amíg az ide ingázó tanítónő nyugdíjba nem ment. A falu olyan jeles személyiséget adott az erdélyi magyarságnak mint Lőrinczi Ferenc (1884-1953) református igazgató-tanító, egyházkerületi- és vármegyei tanfelügyelő, tan-könyvíró.

A dévai tanítóképző elvégzése után 1904-1919 között Pusztacelinán állami népiskolai tanító, majd Fehéregyházán és Segesváron kántortanító,

illetve igazgató volt a református felekezeti iskoláknál. Lévítai képesítést is szerzett. Iskolai teendői mellett az egyházi és a Polgári Kör dalárdáját is vezette. 1926-1936 között a kolozsvári Monostori úti református iskola igazgató-tanítója (kb. 170 tanulóval), a gyülekezet kántora, valamint karnagy volt. Ebben az időszakban zsinati tanítói képviselő-, az egyházkerületi tanügyi bizottság-, illetve a Szeretetház elöljáróságának is tagja volt. 1936-1940 között az Erdélyi Református Egyházkerület elemi iskolai tanfelügyelője.

Az itt szolgáló lelkipásztorok közül kiemelkedik Horváth István tevékenysége, aki tudós lelkipásztori pályájának a tevékenységét ebben a közösségben fejtette ki 1866-1921 között. Régebben mozgalmas kulturális élet volt a faluban, még önképzőkör is működött a XX. század végén két évtizedet itt szolgáló Sebe Ferenc József református lelkipásztor szolgálati ideje alatt. Nagyon sok magyar vonatkozású rendezvény színhelye volt a falu. Mindez azonban már a múlté, kevés a magyar és még kevesebb a magyar fiatal.

Októberi napló töredékek

(folytatás az 21. oldalról)

Pedig manapság, az internet világában minden csupa kis betű, s a valakik de sokan is vannak... SZABADSÁG. EGYENLŐSÉG. TESTVÉRISÉG. Kedves Tábornokok, ugye ti még úgy tanultátok, hogy a HAZA csupa nagybetűs, erős, hatalmas írásjegyekkel, ez a kisbetűs világ pedig csak a valakiké? Jut eszembe, hol is van a Haza? Morvaországban, osztrák földön, Németországban, horvát vagy szerb földön, netán az anyaországban vagy éppen itt, Erdélyben? A keserves múltat sokszor nem könnyű magunkénak érezni, most a valakik uralta cybervilágban talán még nehezebb kihívás. Az aradi tizenhármak példája akkor is, most is *aranybetűkbe* vésve sugallja: ha bárkinek is félnie kell ebben az országban, akkor mindenkinek oka van félni! Jogunk van itt lenni, dolgozni, szeretni, élni. Tűrhetően, jól vagy boldogan. Együtt mi, magyarok és nem magyarok. S nem feledkezhetünk el rólatok sem, Ernők!

A család által féltve őrzött megbar-nult képeslapon a vértanúk szobra Aradon Zala György műve. A hátoldalon nagyapámnak, az egykori „wagonygár hazafias érzületű munkásának” büszkén ívelő kézírása tudósít: *A vértanúk szobrát a nemzet zöme, kisbirtokosok,*

földművesek, munkások, hivatalnokok emeltették, ezek gyűjtése 132.921 forint volt. A délvideki románok és szerbek jelentős összegeket adtak. A román községek gyűjtése 8.057 forint és 57 fillér volt!! A mondat végén két büszke felkiáltójel. No comment!!

Most is eszembe jut néhai Tokay György képviselő húsz évvel ezelőtti beszéde, amikor az obeliszknél tartott megemlékezésre elhozott egy rozsdás csavart a kiszabadított Hunnia alakjából: *„Én most önmagunkhoz szólok: a közkatonákhoz, a csavarokhoz, akik egybetartjuk, túl a hétköznapi gon-*

dokon a szabadság eszméjét. Azokhoz a közkatonákhoz szólok, férfiakhoz és nőkhez, akik itt kell jelentsenek, nem csak minden október 6-ikán, hanem minden áldott nap, hogy mit tettek avval az örökséggel, amit ezek a férfiak rájuk hagytak. Lehet hogy görbék vagyunk és rozsdásak, mint ez a csavar. Lehet! De egyben fogjuk tartani a jövőben is azt a Szobrot és egyben fogjuk tartani azt a gondolatot, amit ez a szobor jelent és azt a gondolatot is, amiért ezek az emberek meghaltak...” Íme! Íme! Ma is áll a szobor emléketeknek, az örökkévalóság számára és mindenki számára...

Horváth Levente (Arad)

Piața Mare nr. 11, Iroda telefonszám: 0733726877

E-mail-cím: seben.rmdsz@gmail.com www.sebenirmdsz.ro

Iroda nyitvatartás: Kedd 14-17, Szerda 14-17, Csütörtök 14-17
Kapcsolattartó személy: Réthy Magdolna-Brigitta (kabinetvezető)

HÍD – Szebeni Magyarok Egyesülete

Megalakulás, célok, tervek, első lépések, a vezetőség megválasztása

Serfőző Levente

2000-2004

Egyéni események megszervezése, magánszemélyek kezdeményezéseként: Szebenben Magyarul kerekasztal beszélgetések (6 alkalommal), Kövekel a zsebében stúdióelőadás megszervezése, kolozsvári művészek előadásában, klub-koncertek megszervezése Nagyszebenben (3 alkalommal), Idősebb Fialatok Találkozója c. szórakoztató műsor megszervezése évente és a Szebeni Újság havilap szerkesztése.

A fennebb említett tevékenységek 2004-re egyre sűrűbbek lettek és kialakult annak szükségessége, hogy a magánszemélyek által kialakult szervezési eljárásokat formális keretekbe kellene költöztetni. Megszületett a civil egyesület megalakításának ötlete. Ennek kezdeményezői nagyszebeni családok és itt élő aktív közösségi életet élő személyek voltak: Guttmann-, Márton- és Serfőző családok, Fám Erika, Bándi István, Kató Csilla, Stela Matioc és mások.

2004 végére az alakulandó egyesület alapszabálya letisztult és elindultak a hivatalos eljárások, jóváhagyások és a törvényszéki bejegyzésnek a kérelmezése.

2005 nyarán az egyesület hivatalosan bejegyzett jogi személy lett, a Kulturális és Oktatási Minisztériumok jóváhagyásával, bírósági döntéssel.

A HÍD Szebeni Magyarok Egyesületnek hivatalos megalapítása utáni bemutatkozó szöveg:

A történelem többször bizonyította, hogy ha mi, polgári-magyar érzelmű emberek, otthon akarunk maradni ebben az országrészben, akkor csak magunkra számíthatunk.

Itt többet kell dolgoznunk, többet kell viselnünk, többet kell tennünk és a kevesebbet is jobban meg kell becsülnünk, mint a más vidékeken élő magyar személyeknek. Az utóbbi esztendő társadalmi átalakulása által létrejött új helyzetben, jobban oda kell figyelni a közösségi életre, gondolkodásmódra, a közösség létének változásaira. Különösen arra kell figyelni, hogyan alakul újra az évtizedeken át tudatosan szétrombolt, hagyományos polgári társadalom, mi az egyén szerepe ebben az átalakulásban, hogyan jelenik meg és fejlődik az emberekben a polgári felelősségérzet, mennyiben tudunk érzékennyé válni a közösségi gondok, teendők iránt. Szükség van erre abból a szempontból is, hogy megmozgassa a közösség lelkiismeretét, felébressze a másokon való segítség nemes törekvését, a felelősséget embertársainkért, egymásért, a jövő nemzedékéért. Ezen feladatok sorába tartozik a HÍD - Szebeni Magyarok Egyesületének létrejötte is, amely 2004-ben alakult és 2005-ben lett hivatalosan bejegyezve.

Legfontosabb tevékenységünknek a kultúrát választottuk, mert erősíti a helytállás értelmét, a magyarságtudatot, a kisebbségi lét felvállalását, a megmaradást, az erdélyi magyar társadalom jövőjének alakítását. Nem vetjük el tevékenységi körünkben a szociális kérdésekben megoldandó feladatokat sem, az ifjúsági törekvések elősegítését, az anyanyelven történő oktatás felkarolását de még a politikai döntésekben is társszervezetként szeretnénk működni. Támogatjuk mindazon civil szférába illeszkedő mozgalmakat amelyek a szebeni mag-

yar kulturális örökségünk megővését, az intézményeink fennmaradását ápolják.

Eszköztárunk széles, a Szebeni Újság készítésétől, kulturális rendezvények, előadások, kiállítások, versenyek, találkozók, kerekasztal beszélgetések szervezéséig, tévé- és rádióadások szerkesztéséig. Legkiemelkedőbb felvállalásunk viszont 2006 és 2007-ben a Nagyszeben 2007 - Európai Kulturális Főváros programsorozaton való magyar részvétel jelenti, amelyről rögtön a hivatalos megalakulásunk után katunk értesítést és vettük tudomásul.

Társaságunk a HÍD Szebeni Magyarok Egyesülete nevet vette fel, utalva az összefogásra, az átkarolásra, átHÍDálásra, de ugyanakkor Nagyszeben híres Hazugok hídjára, és arra a közösségre amelynek szócsöve, méltó képviselője szeretnénk lenni.

A működés első évének legfontosabb pillanatai, tevékenységei és eredményei.

Minden tervünk megvalósítása érdekében, a minőség jelében történő megnyilvánulás értelmében, megnyitottuk, **2006. március 11.-én a Nagyszebeni Magyar Kulturális Irodát** (akkori nevén, majd több átalakulás és névváltoztatás Re-Branding következtében jelenleg a HÍD Magyar Ház nevet viseli az intézményünk), amelynek tevékenységi skálájába tartozott, többek között a környéken működő magyar civil élet összehangolása. Ezen a vidéken, a szórvány peremén a kultúra az az erő amely magyar hovatarozásunk,

megmaradásunk, önazonosságunk érdekeit szolgálja a legjobban. Mely elvek egyesületünk fő pillérei.

Első, legjelentősebb feladatunk volt átvállalni azokat a magánúton szervezett illetve működtetett, civil szférába foglalható műsorokat amelyeket szebeni magánszemélyek indítványoztak, jó hírnévre tettek szert viszont egyre nehezebb körülmények között lehetett megvalósítani.

Ezen feladatok közé sorolhatóak:

- a *Szebeni Újság* havi megjelentetése,

- az *Idősebb Fiatalok Találkozója* évente kétszer való megrendezése és kibővítése egy évente megszervezett *Idős Magyarok Találkozójával* mint szórakozási, szocializációs ismerkedési és nem utolsó sorban magyar mozgalmak,

- a *Szebenben Magyarul* kerekasztal beszélgetések rendszeres megszervezése mint megmaradásunk eszközkeresése, anyanyelvünk ápolásában megfontolt és széles körű véleményfórum, mint magyarérzelmek kifejtésében megoldásokat kereső fórum.

- egyéb kulturális és közösségi események megszervezése

2006-ban érkezett a hivatalos hír, hogy Nagyszeben Európa Kulturális Főváros címet visel 2007-ben és a magyar kultúra bemutatását a HÍD Egyesület vállalta. Tulajdonképpen, az egyesület pályázata csak háromnapos, hétvégi eseménysort tartalmazott, de kiderült, hogy senki más magyar intézmény nem jelentkezett a helyi, 1992-től működő magyar civil egyesület, amely a központi ingatlant is visszakapta és jogtulajdonában van, vagy a megyei, esetleg országos EMKE és/vagy más hasonló kaliberű intézmények, egyesületek. Ennek következtében az egyesületet felkérte a helyi önkormányzat, hogy teljes éves programsorozatot és a címhez méltó magyar kulturális fesztivált és

bemutatózó műsorokat szervezzen meg.

Ez érdeken nagyon gyorsan felzárkózni kellett, első sorban szervezetileg, hogy a bevállalt, nem kis feladatot megszervezni lehessen. Elindult egy intenzív szervezési láz, az egyesület köré egyre többen tömörültek és közeledtek. Számtalan intézmény kereste meg és ajánlották partnerségüket, mit sem számított, hogy a nagyszebeni magyar kulturális élet minősége, mennyisége, üzenete mérföldkövek távolságban voltak attól, amit bemutatni, megszervezni kellett.

Az egyesület bemutatkozása kezdett kifinomulni, fejlődött, megalakultak a különböző testületek és már több partner együttműködésére számíthatott és hivatkozhatott, hangsúlyozva az elért eredményeket.

A HÍD egyesület **Vezető Tanácsa** 2006-2007-ben:

Tiszteletbeli elnök:

Guttman Szabolcs

Elnök: *Serfőző Levente*

Alelnök: *Fám Erika †*

Titkár: *Takács Gyöngyi*

Kulturális Szakosztály: *Benedek Edit, Keresztes Éva, Páskuly Angela*
Pályázati Szakosztály: *Stela Maria Matic, Mitrica Sanja, Virlics Ágnes*
Ifjúsági Szakosztály: *Bárdi István Jenő, Páll Orsolya Petra, Kánya István.*

Szociális Szakosztály: *Váró Sándor, Serfőző Tünde, Benedek Zakariás*

Szabadidő Szakosztály: *Márton András*

Ellenőrző Bizottság: *Guttmann Márta, Veres Levente, Musat Marius*
2007

A 2007-es év csodálatos, felejthetetlen, fontos, meghatározó volt. A szép jelzők mellett, azonban nem szabad elfelejteni a nehézségeket, a kimerítő szellemi és fizikai megpróbáltatásokat és nem utolsó sorban, sajnos az elég sok irigységet és min-

dent ami ezzel jár.

A nagyszebeni Európa Kulturális Fővárosa év sikerként volt elkönyvelve önkormányzati szinten, de európai szempontból is. Ugyanígy a magyar programsorozatok és bemutatkozás. Nagyszeben, és vele együtt az intézmények, a lakosai hatalmasat lendültek.

Hasonlóképpen a magyar közösség is több lehetőséggel élt 2007-ben:

- a visszakért központi ingatlant a törvényhozó végleg lezárta a perek sorozatát és a magyar közösség számára bocsátotta,

- támogatás érkezett és elindult egy Erdélyi Pavilon megépítése a Petőfi Sándor parkban.

- Ugyanitt, a nemzet költőjének emlékkövet helyeztet el a helyi magyar közösség, a HÍD Egyesület kivitelezésében.

- Borsos Miklós, Kós Károly és Bodor Mária emléktáblák felavatására került sor, ugyancsak 2007-ben, az egyesület kezdeményezésére és számtalan partner közbenjárásával és támogatásával.

Nagyszebenben, a magyar közösségen belül is megtörtént. 2007 után jó pár évig a HÍD Egyesület amely hű maradt cselekedetekben és igyekezeteiben a megalakuláskor megfogalmazott elveinek, folytatva a felvállalt kulturális, oktatási és közösségi műsorokat majdnem teljesen mellőzve lett. Az addig a helyi RMDSZ-el közösen bérelt ingatlanból kitessékelték a két magyar intézményt, hisz visszakapták belvárosi ingatlanjukat. Visszakapta az erre megalakult civil egyesület, a helyzet és az RMDSZ közbenjárásának köszönhetően, viszont ide a HÍD Egyesületet nem fogadták be. Ellenéséskedéssel kezelte a már 1992-től bejegyzett másik magyar civil szervezet, egyrészt a tehetetlensége miatt a reflektorfényből kimaradtsága miatt, másrészt irigységből, vagy ő tudja miért. Tény az, hogy kötelességének érezte a támogató és közbejáró RMDSZ-t

befogadni, utóbbinak intéződve a székházának gondja, viszont a HÍD Egyesület teljesen működéshez szükséges székhely nélkül maradt és, érdekes módon kevés embert érdekelte, az alapítókön kívül. Ehhez, nyugodtan hozzáfűzhető, hogy a humán erőforrást biztosító támogatások, de még a nagyobb rendezvényeinek szervezéséhez szükséges támogatások legnagyobb része is elmaradtak már 2008-tól, de még a működést biztosító összegeket sem folyósították már és a helyi önkormányzat is elállt a támogatásoktól.

Magyarán a csúcok magaslatain járó 2007-es év után, majdnem a szakadékba zuhanásnak nevezhető állapotba jutott a HÍD Egyesület 2008-ban.

Két-három évig kevés eseményt tudott megszervezni az egyesület, állandó jellegű tevékenységről nem igazán lehetett beszélni és székház nélkül, az elnök irodájában működve az Ars HUNGARICA fesztivált is visszafogottan, kevés eseménnyel lehetett megtartani. Viszont, makacsul tovább folytatta működését az egyesület és ugyanazokat a célokat nyomozva, minden megragadható eszközt felhasználva és kamatoztatva tovább lépett és működött, ahogy lehetett.

2010-ben az egyesületet alapító családok közül, Nagyszebenből elköltözésük miatt Guttmann Szabolcs és Márta felajánlották, hogy a kiüresedett és nem eladásra szánt ingatlanjukba költözzön be az egyesület. Bérmentesen. Próbáljon közösségi létet teremteni úgy, hogy az ingatlan fenntartását saját maga biztosítsa. A mindenkor elnök a saját üzletét és bérelt irodáját is feladta, teljesen átköltözött a felajánlott ingatlanba ahol élettelen, értelmetlen magyar műsorokkal, közösségi eseményekkel megpróbálták újabb lendületet adni a HÍD Egyesületnek. Az igyekezet gyümölcsözni kezdett,

még a fesztiválszervezés is megduplázódott, hisz 2010-ben indult külön útjára a nyári magyar rendezvény, a HUNGARIKUM Napok. A szellemi kulturális örökséget és hungarikumokat bemutató, szórakozást és értelmes kikapcsolódási lehetőséget biztosító fesztivál organikusan épült fel és elérte, hogy napjainkban több ezer személy látogassa évente.

A harmadik évben, bármennyire szép és hangulatos, de mégis magánházaiban működő intézmény, az eredeti elképzelések szerinti megegyezés változása miatt megint kiköltözni kényszerült a HÍD Egyesület.

A „harmadik az igazi” szokás mondani, ekkor érkezett a magyar közösség másik pillér-intézményétől, a helyi református egyházközségtől a felajánlás, hogy a visszakapott, volt felekezeti oktatási intézményként épített ingatlanba kapjon, ugyancsak bérmentesen, de a saját költségeit fedezve helyet az egyesület.

Élt is az ajánlattal az egyesület vezetősége és majdnem másnap el is kezdődtek, újabb lendülettel a különböző műsorok, tevékenységek, programok.

A két nagyszebeni magyar intézmény közötti jó viszonynak köszönhető, hogy a partnerség számtalan kulturális műsornak biztosítja a helyszíneket. Többes számban fogalmazva, mert a Sörház utcai ingatlanban könyvtár, kiállító felületek, irodai tevékenységekre alkalmas helység teret biztosít az állandó jellegű tevékenységek számára, amelyeket nagyon szépen beindított az egyesület. Az egyházzal együttműködve, a nagyszebeni református templomban, még 2007-ben kialakított Galériában évente minimum négy kiállítást rendez be a HÍD Egyesület és ugyanitt mutat be évente több kulturális műsort. A Templom és Kultúra című közösségi együttműködés nem csak az Ars HUNGARICA fesztivál keretén belüli műsor, hanem egy állandó jellegű

program.

2020-ban és 21-ben tombolt a járvány és a bezárások, az otthonmaradás idejét éltük. Az egyesület műsorainak és rendezvényeinek, utóbbi években működtetett nagy részét nem tarthatta meg, viszont a fesztiválokat mind megszervezte és jelenleg stabil a helyzete. Továbbra sincs megoldva a humán erőforrás és a kiszámítható jövő, de a korábbi helyzetekhez viszonyítva van tető a feje fölött és számon tartott intézmény helyi, de Kárpát-medencei szinten is a HÍD Szebeni Magyarok Egyesülete.

A lezárások és ellehetetlenítés ellenére sikeres, figyelemre felkeltő az egyesület működése és ez meg is történik. Több Kárpát-medencei intézmény keresi a nagyszebeni partnerséget, és felkéri a HÍD Magyar Ház együttműködését.

Az utóbbi években az egyesület már nem a székházát és a működési tereit keresi, ismeri és számíthat a helyi önkormányzat és a magyar intézmények támogatására, amelynek következtében sokkal kiegyensúlyozottabb és kiszámítható, tervezhető programokat szervez és indíthat. Ugyanakkor, nyugodtan és értelmesen tud partnere lenni más intézményeknek.

A HÍD Egyesület hivatalos vezetőségei

Az egyesület vezetősége mindig olyanná sikeredett, hogy a szakmai tapasztalat is, de a mindennapi teendők is képviselve lehessenek. Ugyanakkor, a Vezető Tanács a ki- és beköltözések változásait is figyelemmel kellett kísérje. Az egyesület vezetőségéről fontos tudni, hogy a jelenlegi Alapszabályzata szerint 9 tagú, elnökkel és két alelnökkel. A működést 3 tagú Ellenőrző Bizottság felügyeli, amely tagjait a két történelmi, nagyszebeni egyház delegálja a testületbe református illetve római katolikus egyházközségek, a harmadik tag pedig

az alapítók közül van felkérve. Az Alapszabályzat módosítása, ahogy a Vezető Tanács megválasztása is négyévente lehetséges.

Alább az egyesület vezetősége, névileg és a választások következtében:

HÍD Szebeni Magyarok Egyesülete

2004 Alapítók:

Guttman Márta
Serfőző Tünde
Fám Erika
Serfőző Levente, elnök
Bándi István
Márton András

2005. december 14. - Közgyűlés

Tiszteletbeli elnök:

Guttman Szabolcs
Vezető Tanács:
Serfőző Levente elnök
Fám Erika - alelnök
Guttman Márta - alelnök
Serfőző Tünde
Bándi István
Márton András

2009. szeptember 19.

Közgyűlés

Tiszteletbeli elnök:

Guttman Szabolcs
Vezető Tanács:
Serfőző Levente elnök
Guttman Márta alelnök
Takács Gyöngyi - alelnök
Bándi István
Serfőző Tünde
Márton András
Fám Erika

2011. július 16. Közgyűlés

Tiszteletbeli elnök:

Guttman Szabolcs
Vezető Tanács:
Serfőző Levente elnök
Guttman Márta alelnök
Takács Gyöngyi - alelnök
Badi Blanka
Benedek Réka

Serfőző Tünde
Felügyelő Bizottság:
Mioara Puscas
Bándi István

2014. június 17. - Közgyűlés:

Tiszteletbeli elnök:

Guttman Szabolcs
Vezető Tanács:
Serfőző Levente elnök
Márton Ildikó alelnök
Páll Ákos alelnök

Páskuly Angéla tag
Takács Gyöngyi tag
Orth István tag
Józsa Benjámín tag
Ifj. Keresztes Kálmán tag
Bajka Lóránd tag
Felügyelő Bizottság:
Mioara Puscas
Varró Sándor
Bándi István

2017. február 2. - Közgyűlés:

Vezető Tanács:

Serfőző Levente elnök
Takács Gyöngyi alelnök
Páll Ákos alelnök
Mátyás Csilla tag
Márton Ildikó tag
Molnár Mária tag
Orth István tag
Józsa Benjámín tag
Lózer László Csaba tag
Laczkó Ramona - póttag
Felügyelő Bizottság:
Mioara Puscas
Varró Sándor
Bándi István

2019. március 12. - Közgyűlés:

Vezető Tanács - tagok:
Serfőző Levente elnök
Takács Gyöngyi alelnök
Páll Ákos alelnök
Molnár Mária
Márton Ildikó
Mátyás Csilla
Pászka Edit
Orth István
Lózer László Csaba
Vezető Tanács - póttagok:
Laczkó Ramona

Simon Andreea
Felügyelő Bizottság:
Bándi István Jenő - alapító tag
Varró Sándor ref. lp. Nagyszebeni Református Egyházközség
Mátyás Alpár Nagyszebeni Római Katolikus Egyházmegye

Tiszteletbeli tagok:

Józsa Benjámín
Guttman Szabolcs
Könyvelő: Puscas Mioara

Az utóbbi két év az egyesület számára is kimerítő és nagyon furcsa éveknél könyvelhető. Minden fölött, pedig a vezetőség tagjainak majdnem fele leköszönt a tisztségből, elköltözések következtében. Ilyen körülmények közepette 2021-ben, a soron következő, de nem feltétlenül választásokat kiíró Közgyűlésen teljes átszervezésen esett át a HÍD Egyesület és egy, majdnem teljesen új vezetőséget kellett megválasztani:

2021. március-április - online Közgyűlés:

Vezető Tanács - tagok:

Serfőző Levente elnök
Jakab Edit - alelnök
Lózer László Csaba - alelnök
Márton Ildikó
Bucz Júlia
Raisa Luchian Rebeka
Serfőző Betti
Orth István
Nagy-Bálint Szilárd

Vezető Tanács - póttagok:

Gáspár-Bereczki Anna
Nagy-Bálint Ágota

Felügyelő Bizottság:

Molnár Mária Nagyszebeni Református Egyházközség
Both József Nagyszebeni Római Katolikus Egyházközség
Bándi István Jenő - alapító tag
Tiszteletbeli tagok:
Józsa Benjámín
Guttman Szabolcs
Takács Gyöngyi
Páll Ákos
Könyvelő: Puscas Mioara

Mérföldkövek az egyesület életében

Serfőző Levente elnök feljegyzései

– 2005 a hivatalos megalakulás, bejegyzés, adószám, stb.

–2006. március 11. a Nagyszebeni Magyar Kulturális Iroda megalapítása

Meggyőződve, hogy csak az intézményesített működés tud hosszabb távon abban segíteni, hogy a nagyszebeni magyar közösségi életet fellendítsük, látva a nagyszebeni másik magyar civil szervezet, finoman fogalmazva rosszálló fogadtatását, hogy egyáltalán megalakultunk úgy döntöttünk, partnerintézményekkel egyeztetve, hogy megalakítunk egy olyan ernyő-intézményt, amelynek működéséhez bármikor bekapcsolódhat más civil szervezet, egyházak, oktatási intézmények, de még a politikum és magánszemélyek is.

Nem kicsi volt a meglepetés, amikor megyei tanácselnökök előtt, de még Magyarország Bukaresti Nagykövete előtt is a Polgári Magyar Művelődési Egyesület képviselői sajnos, a Kalmár család volt erre a “feladatra előretolva”, az igazi lúdas háttérben lapult, mint azt majd bizonyítottan tudható most már el-lenezték és majd kiverték a díszhisztit azzal az ürüggyel, hogy Nagyszebenben nem akkor és ott kezdődik a magyar kulturális élet. Természetesen nem volt sem helye ennek, sem ideje, alkalmatlan cselekedet volt, amely irigységből és gögből fakadt. Sajnos Lily-néni és Zoli-bácsi ezt, akkor és ott nem értették, csak pár év múlva ismerték be, hogy tévedtek a HÍD Egyesülettel szemben.

– **2006 augusztus**

Első alkalommal került megszervezésre egy magyar kulturális fesztivál Nagyszebenben. Az akkori háromnapos, öt eseményt tartalmazó fesztivált „nulladiknak” is neveztük, hisz az egyesület életében az első nagyobb méretű program megszervezése

volt, ekkor kezdett összeállni a munkacsoport és, tulajdonképpen preambulumnak szántuk a 2007-es eseményeknek. A partnerségek kiinduló eseményeként is mondható az **első Ars HUNGARICA fesztivál** megszervezése.

– Kínos helyzetet kellett átvészelni 2007 elején, februárban. Sajnos, kevesen tudnak róla és hadd maradjon az utókornak leírva. Mert rólunk szól és több személy is megkérdezte annak idején, hogy miért viselkedett a jelenlegi államelnök, Klaus Johannis a magyar közösséggel szemben közömbösen.

Az EKF hivatalos programjai között azok a műsorok szerepelhettek, amelyek pályázatot tettek le, majd ezzel kapcsolatosan a főszervező iroda döntése értelmében elfogadta ezt. Magyar események megszervezésére, nagy meglepetésünkre csak a HÍD Egyesület pályázott. Sem a helyi, sokkal régebbi és tapasztaltabb Polgári Magyar Művelődési Egyesület (PMME), sem a megyei vagy országos EMKE, sem más magyar intézmény nem jelentkezett. A főszervező iroda kérésére – emiatt, hogy egyedüliek voltunk – sokkal nagyobb és hangsúlyosabb rendezvénysorozatot és magyar kulturális bemutatkozást kellett kidolgozzunk és vállaljunk. A hivatalos logót és egyáltalán az EKF címszó alatt, törvény szabályozása következtében csak a hivatalos műsorok futhattak. Mindezek ellenére, Szombatfalvi Török Ferenc kezdeményezésére és főszervezésében, a PMME olyan eseményre hívta meg a helyi önkormányzat előljáróit februárban, amelyről azt mondták, hogy: **„kezdődnek a hivatalos magyar műsorok Európa Kulturális Fővárosában”**. Ugyanakkor, törvényt megszegve a hivatalos

logót is használták a meghívókon. A Szeben Megye Tanácsának elnöke, Martin Bottesch úr és Nagyszeben Polgármestere, Klaus Johannis mit sem sejtve, hogy minimum falcs információknak vannak kitéve megjelentek az eseményen. Ott és helyben szembesültek azzal, hogy, árnyaltan fogalmazva átverésnek alanyai voltak. A polgármester annyira megharagudott, hogy a magyar eseményeknek teljes költségvetését megvonni akarta és be is akarta perelni a „hamis” szervezőt. Csak annak köszönhető, hogy jobb belátásra tért és elnézőbb viselkedést tanúsított, hogy „jóindulatú személyek” beszéltek vele és a HÍD Egyesület elnöke személyesen kellett elnézést kérjen a közösség nevében, megígérve (az ismeretlenbe...), hogy ilyesmi többet nem fordul elő. Ugyanakkor, év eleje volt és a polgármester nem szeretett volna botrányral nekivágni a város modern korának legfontosabb évének. Johannis „eltette” a botrányt, de nem felejtette el: 2007-ben, de utána sem tisztelte meg jelenlétével a magyar eseményeket. Többszöri felkérés ellenére, mindig talált kifogást, mert megbocsátotta, de nem felejtette el. Ő ilyen.

– **2007 Európa Kulturális Fővárosa**

Két felvonásban szerveztünk Ars HUNGARICA gyűjtőnév alatt Kulturális eseményeket. Március 15. köré csoportosítva három napot. Főleg a jövődöbéli magyarországi EKF várossal igyekeztünk erősíteni a kapcsolatokat. Az eseményeket úgy szerveztük meg, hogy bemutassuk Pécs várost, szerettünk volna testvérvárosi kapcsolatot kialakítani. Az akkori Országház elnökasszonya, Szili Katalin is jelen volt, de ez nem eredményezett sikert ezen a téren.

Majd az ígéretek szintjén rekedtek a támogatások is.

A második, mondhatni a fő események sora augusztus 20. köré voltak csoportosítva és tíz napos fesztiválként szerepelt a hivatalos programok között. Aszúk szervező csapat számára kimerítő volt, naponta több, mint 10 eseményt megszervezni, száz meg száz vendéget fogadni, elszállásolni, ellátni, találkozni, beszélgetni, a helyszínekre elkísérni, stb. Tulajdonképpen, az elnök-főszervezőtől kezdve a harmadik-negyedik nap már mindenkinél jelentkeztek végkimerülési rohamok, de az eseményeket mind, egytől-egyik a terv szerint megszerveztük. És, a teljesség igénye nélkül hadd soroljunk fel néhány eseményt, emeljünk ki olyan neveket, akik meglátogattak és megtiszteltek jelenlétükkel, műsorral, előadással 2007-ben: Győri balett, Udvaros Dorottya, Sebestyén Márta, Balogh Kálmán, Magyar Állami Népi Együttes, Ghymes, Neoton, Kolozsvári Magyar Opera, Eperjes Károly, Bogdán Zsolt, Kalapács József és sokan mások.

– **2007. augusztus 19.** A HÍD Szebeni Magyarok Egyesületet a **Magyar Kultúra Lovagja díjban** részesítette a magyarországi grémium.

– **2008. január 22.** Nagyszebenben első alkalommal szervezzük meg A Magyar Kultúra Napja ünnepet. Máskülönb az eddig megtartott ünnepek mellé a HÍD Egyesület olyan más napokat vezetett fel a közösség tudatába, mint például Az Erdélyi Közművelődés Napja (április 12.), A Magyar Költészet Napja (április 11.), A Magyar Film Napja (április 30.), A Magyar Jazz Napja, A Magyar Nyelv Napja (november 13.), A Magyar Szórvány Napja (november 15.).

– **2008-ban Serfőző Levente**, az egyesület elnöke **EMKE elismerő oklevelet** vehet át, a 2007-ben tanúsított magas színvonalú események megszervezése és a Dél-erdélyi közművelődés fellendítése elis-

meréséül. A méltatást az egyesület tiszteletbeli elnöke, Guttman Szabolcs írta és olvasta fel.

– **2008-ban** az egyesület **székház nélkül** marad. A városban működő másik magyar civil szervezet nem fogadja be az egyesületünket a Nagypiac téri ingatlanba, hanem csak a helyi RMDSZ-t, amely ezennel hátat fordít partnerének. Az egyesület az elnök által, saját cégének bérelt alagsori szobában kap 6 négyzetméteres helységet, ahol a méret ellenére a fiatalok feltalálják magukat és „a csapat” nem esik szét. Sőt, megszervezésre kerül 2008. és 2009-ben is, most már novemberben az Ars HUNGARICA fesztivál. Igaz, költségvetés szempontjából az előző évnek még a 10%-át sem éri el a szervezéshez szükséges összeg mérete, de ennek ellenére sikerül háromnapos eseménysorozatot megszervezni.

– **2009-ben**, miután a több, mint 800.000 eurós 2007-es éves forgalomról, az egyesület támogatásai 5.000 euróra csökkennek magyarán, majdnem mindenki „levette a kezét” az egyesületről, a tevékenységének, maga a létezésének és működésének megszüntetéséről gondolkodtunk és majdnem erre kényszerítették a tények. Ennek ellenére, konok kiállással és elszántsággal 2009-ben, majdnem a semmiből nem csak Nagyszebenben, hanem Dél-Erdélyben egyik legsikeresebb **koncert-turnét szerveztük meg, Tamás Gábor**, igen jól ismert művésszel együtt. S mi több, gazdaságilag is nyereséggel zártunk a feledhetetlen élmények és a közösségek boldog, elégedett visszajelzésein kívül. Ez volt az a siker, amely friss lendületet és „élni akarást” gerjesztett az egyesület vérkeringésébe.

– **2010-ben** érkezett egy olyan felajánlás az egyesület számára, amely radikálisan megváltoztatta ennek működését. Guttman Szabolcs és Márta, mivel Kolozsvárra költöztek felajánlották, hogy a saját, be nem lakott **Lámpás utcai ingatlanjuk-**

ba költöztessük az egyesületnek az irodáját és ott próbáljunk meg Magyar Házát működtetni. 110% teljesítő kapacitásra kapcsoltunk és két és fél év alatt működést és gazdag kulturális, közösségi életet tudtunk már felmutatni. Sokan csodálkoztak is, de ekkor már teljesen más szintre emeltük a pályázati tudásunkat és a helyi önkormányzat **a rendszeres hivatalos eseményei közé fogadta be az Ars HUNGARICA** kulturális fesztivált.

– **2010-ben** még egy nagyon fontos lépés történt az egyesület életében. A vezetőség tagjaival egy nyári, hagyományokat és hungarikumokat felsorakoztató eseményről kezdtünk beszélgetni. Mintha a Fennvaló küldte volna őket, a helyi magyar üzletemberek kis társasága szeretett volna egy gulyás-partyt szervezni és felkértek, hogy segítsünk a szervezésben. Az egyesület erre az ötletre felajánlotta a teljes szervezési logisztikáját és tudását, intézményesített kereteit és megszervezésre került az első HUNGARIKUM Napok fesztivál, a nagyszebeni Astra skanzenben. A nagy sikerű fesztivál mára már több, mint 10.000 látogatót vonz Nagyszebenbe és nem csak Erdély, de már a Kárpát-medence több szögletéből érkeznek partnerek, látogatók, barátok. Természetesen, a fesztivált nem csak a helyi magyar közösség családjai látogatják, hanem a nagyközönség számára ajánlott fesztivál és az egyesület nevében is szereplő „híd”-szerep ebben az eseményben teljes méreteiben kibontakozik.

– 2013-ban, majdnem egyszerre történt egy kevésbé kellemes, majd újból egy csodához hasonlítható esemény. Első lépésben a Lámpás utcai, mi úgy is neveztük, hogy Guttman Házból kénytelenek voltunk kiköltözni. Majdnem ezzel egyszerre érkezett a helyi református egyházközség, Varró Sándor tiszteletes úr javaslatára a felajánlás, hogy a

visszakapott **Sörház utcai ingatlanban működhet**, bérmentesen és hosszú távon a HÍD Egyesület. Természetesen éltünk a lehetőséggel és egy olyan időszak következett, amely a szakmailag megalapozottabb, tervezhetőbb és kiszámíthatóbb időszakot jelentette. Mai napig folytatódik. A helyi református egyházközséggel kialakított partnerség számtalan kulturális és közösségi tevékenység megszervezéséhez teret és lehetőséget teremtett, amely együttműködés a Református Templom Galériára is kiterjed, amely évente legalább négy kiállításnak és más kulturális eseményeknek biztosít helyet.

Egy kényelmetlen eseményt is érdemes itt megjegyezni. Guttmann Szabolcs tiszteletbeli tag és az egyesület elnöke, Serfőző Levente közösen fogalmazznak meg egy kérvény-ajánlatot a Polgári Magyar Művelődési Egyesület vezetőségének, amelyet elnöke, Szombatfalvi Török Ferenc elutasít. Tekintve az elért eredményeket és azt a tényt nyugtázva, hogy a 2007-ben megszerzett Erdélyi Pavilon megépítésére szánt megmaradt összeget a Kós Károly terem kialakítására rendeltette az Rmdsz, kérelmeztük és indítványoztuk a nagyszebeni magyar civil egyesületek egy ingatlaba tömörítését. Elfogadásával sebeket és rossz érzelmeket gyógyíthatott volna az új helyzet, a helyi magyar közösség számára erőteljesebb fejlesztési lehetőségeket biztosíthatott volna. Elmaradt, nem történt meg és, Isten látja lelkünket igyekezetünk tisztességes, becsületes volt.

– 2013-ban az egyesület elnökét, mintha érezve a nehéz pillanatokat Dr. Áder János, Magyarország Köztársasági Elnöke a **Magyar Érdemrend Lovagkeresztje** kitüntetését adományozza „a nagyszebeni magyarság kulturális életének megszervezésében játszott tevéleges szerepe, a dél-erdélyi szórvány magyarság gondozásában,

kulturális identitás-erősítésében végzett munkássága elismeréseként **Serfőző Levente**, a Nagyszebeni Magyar Kulturális Központ igazgatója részére. Oroszlánrészt vállal az évente megrendezésre kerülő Ars Hungarica és a Hungarikum Napok megszervezésében, hozzájárulva ezáltal a Nagyszebenben és annak környékén élő magyar közösség megmaradásában.”

– 2014-ben, az egyesület Vezető Tanácsának tagja, Nagyszeben egyetlen magyar Díszpolgára **Orth István** grafikusművészt tünteti ki a **Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével** a Magyar Köztársaság Elnöke, Dr. Áder János. Az átadásra Nagyszebenben, az Ars HUNGARICA fesztivál megnyitóján kerül sor, a helyi közösség előtt Magyarország Kolozsvári Főkonzulja Magdó János átadja a kitüntetést.

– 2014-ben, tekintve az újonnan kialakult jobb helyzetet az egyesület **Alapszabályzatának módosítására kerül sor és új Működési Szabályzatot** fogadtunk el. A vezető testületek frissítésre kerültek, új személyeket kerestünk az új lendülethez. Sikeresen. Beindultak a rendszeres programok, a megszervezett kulturális és közösségi műsorok megsokasodtak, a nagyrendezvényeket egyre nagyobb sikerrel kezdtük megszervezni. Viszont, az események megszervezéséhez szükséges és a működést biztosító gazdasági háttér mellé továbbá sem sikerült a humán erőforrást az önkéntes formából kimozdítani.

– 2016-ban **Serfőző Levente** elnök az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület **Kun Kocsárd díját** veszi át, a méltatást Orth István írta és olvasta fel. Ugyanebben az évben az EMKE elnökségi tagjává is választják a nagyszebeni elnököt, Dél-erdélyi ügyekkel megbízva.

– 2017-ben fogadtuk az első **Petőfi Sándor Programos ösztöndíjast, Simon Andrea** személyében. A magyarországi Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárság

támogatása azt jelentette a nagyszebeni HÍD Egyesületnek, hogy az ösztöndíjas személyében állandó személyzetről beszélhettünk irodánkban. Rendszeres, heti programokat indíthattunk be és CsodaVár néven elindult a gyermekfoglalkoztatás. Első évben anyanyelvápolással és kézműves foglalkozásokkal.

– 2018-ban **Gresa Dávid** volt a Nagyszebenbe kihelyezett ösztöndíjas és **Angyal Réka Sárával**, vízaknai ösztöndíjassal tárcoktatást, baba-mama foglalkozásokat, de még fitnessz foglalkozásokat is beindíthatott az egyesület. Párhuzamosan, Simon Andi úgy megszerette Nagyszeben, hogy itt maradt, munkahelyet keresett és a helyi magyar óvodáscsoportban el is helyezkedhetett. Virágzó évek voltak a HÍD Egyesület életében 2018. és 2019.

– 2019 őszén **Bucz Júliát** fogadtuk a Petőfi Sándor Program keretén belül és egy újabb tevékenységgel és ajánlattal gazdagodott a helyi magyar közösség: **citeroktatás indult** Nagyszebenben. A kezdeményezés annyira megragadta a gyermekeinket, hogy citeracsoport is alakult, amely bemutatkozni kívánt.

– 2020 elején kezdődtek a **járvánnyal** kapcsolatos lezárások, tilalmak és a rendszeres műsorok elakadtak, egyszerűen képtelenség volt megszervezni. Párhuzamosan, a Magyar Kormány is leállította ösztöndíjas programját. A HÍD Egyesület, hasonlóan több más szervezethez a mindennapjainak értelmét, a működési lehetőségeket keresi. Nagyon fontos döntések előtt a vezetőség, élen az elnökkel úgy döntött, hogy a legmostohább körülmények ellenére minimum a nagyrendezvényeit az egyesület megszervezi, amely érdekében a pályázatokat leteszi és igyekszik „életben” maradni.

– Ugyancsak 2020-ban és 2021. elején következik be az egyesület működésében a legnagyobb **humán erőforrás elvesztése**. Családi döntések

következtében mind a két alelnök, a vezetőségnek másik négy tagja elköltözik Nagyszebenből, amely esemény, Alapszabályzat szerint az illető személyek helyettesítését igényli a vezető testületekben. Az igaz, hogy a távolból is segíthetik az egyesület működését, de egyre ritkábban. Ez tény és már tapasztaltuk, tudjuk. 2021-ben egy nagyon szomorú hír is sújtja az egyesületet, egyik alapító tagja elköltözik az élők sorából. A helyettesítésről, ez esetben az alapszabályzatunk nem ír elő eljárást, mert...erre nem is gondoltunk a megalakulásakor.

– Fontos! Az irgalmatlan és nagyon nehéz körülmények ellenére a nagyszebeni HÍD Egyesület mind a négy nagyrendezvényét, 2021-ben is megszervezte. A működéshez szükséges költségeket fedezni tudja, stabil gazdasági helyzetben van.

– 2022-ben már több, mint 20 eseményt és partnerségben szervezett műsort lehet a HÍD Egyesület számlájára írni, a nyári HUNGARIKUM Napok is megszervezésre került és nagy sikernek örvendett, következnek az őszi programok és fesztiválok, új műsorokkal is gazdagodik az egyesület, hisz első alkalommal szervezi meg Nagyszebenben az Idősek Világnapja alkalmából a Nyugdíjasok Találkozóját.

A HÍD Szebeni Magyarok Egyesülete 2022-es rövid névjegye

Működési forma:

nonprofit civil egyesület.

Alapítás éve: **2005**

Megye: **Szeben**

Település: **Nagyszeben**

Székhelye: **HÍD Magyar Ház,**
Nagyszeben, Sörház utca, 2 sz.

Rövid bemutatkozás:

A nagyszebeni magyar közösség helybenmaradásának felkarolása, ennek minden korosztályának (hangsúlyosabban a gyermekek és fiatalok) nemzeti identitás szellemben nevelése és a hovatartozás fejlesztése. A pillér-intézmények működtetése, ezek támogatása, fenntartása, kulturált magyar események és ünnepnapok megszervezése, szabadidő programok összehangolása.

Párhuzamosan a magyar értékek bemutatása más nemzetiségűeknek és turistáknak egy fontos kulturális és idegenforgalmi régióban: Nagyszeben és környékén, Szászföldön, Dél-Erdélyben.

Az egyesület működteti a nagyszebeni **HÍD Magyar Házat**, a református egyházközség volt felekezeti iskolájának épületében. Az itt megtalálható közösségi terekben könyvtár és iroda működik, illetve a multifunkcionális 40 nm térben gyermekműsoroknak, előadásoknak, tanfolyamoknak, kisebb kulturális műsoroknak, könyvbemutatóknak, filmvetítéseknek és ifjúsági tevéke-

nységeknek is helyet biztosít az egyesület.

A HÍD Egyesület rendezvényei, közösségi programjai, tevékenysége:

Nagyrendezvények/Fesztiválok Nagyszebenben és környékén:

– Kultúrházak éjjel-nappal (partner-ségben)

– HUNGARIKUM Napok (július első hétvégéje/ 2022-ben tizenharmadik)

– Konferenciák turizmus, történelem, művészet (augusztus-szeptember)

– Magyar FilmNapok Filmtettfeszt (október, partnerségben)

– Ars HUNGARICA kulturális fesztivál (november /2022-ben tizenhetedik).

Az egyesület hivatalos elérhetőségei: Megye románul: **Sibiu**. Település románul: **Sibiu**. Cím: (románul): **RO 5502015, Sibiu, str. Anina, 6A** E-mail: hid@szeben.ro, Honlap: www.Szeben.ro

Kapcsolattartó személyek:

Neve: **Serfőző Levente**

Beosztása: **elnök**

Mobilszáma: **0745.300234**

Neve: **Jakab Edit**

Beosztása: **alelnök**

Mobilszáma: **0787.234628**

Neve: **Lózer Csaba László**

Beosztása: **alelnök**

Mobilszáma: **0722.231964**

Római katolikus templom, Nagy Piac Tér

A nagyszebeni **Szentháromság-plébániatemplom** műemlékké nyilvánított épület Romániában, Szeben megyében. A romániai műemlékek jegyzékében az SB-II-m-A-12093 sorszámon szerepel. Az önállóságát elvesztett Erdélybe az osztrák hadsereggel együtt kerültek Nagyszebenbe a jezsuita szerzetesek, akik a rend letelepedéséhez megszerezték az osztrák provinciális és a kalocsai érsek

engedélyét. 1688-ban a szabók csarnokát (Schneiderlaube) használták a katolikus istentiszteletek megtartására. Az önálló jezsuita templom alapkövét 1726. július 4-én tették le, az épületet 1733. szeptember 13-án szentelte fel báró Sorger Gergely püspök. A barokk stílusú templom üveggépeit 1901-ben készítette Ligeti Sándor eklektikus stílusban.

*Kelemen Arnold,
róm.-kat.segédlelkész*

Nepomuki Szent János szobor és Szentháromság Római katolikus plébánia. 1915.

A Nagyszebeni Református Templom és gyülekezet története

Varró Sándor, református lelkipásztor, Nagyszeben

Nagyszeben II. Géza (1141-1162) magyar király által Erdélybe telepített nyugat-európai „flamand” telepések alapították „Villa Hermani”, Hermannsdorf (Hermann falva) néven. Az 1241. évi tatárjárás után kapott városi rangot és lett Hermannstadt (Hermann városa) és Szebenszék központja.

Nagyszeben egyfelől fekvése, másfelől fejlődése révén a Királyföld (a szászok által lakott terület) fővárosa is volt. A szászoknak a magyar királyok által biztosított kiváltságaira az is jellemző volt, hogy az általuk alapított településeken más nemzetiségű személy lakhatott ugyan engedéllyel, de nem lehetett sem telke, sem háza, sem temploma. Ezzel magyarázható, hogy az 1698. év adatai szerint a város 1378 családja közül 1362 német nevű, 11 román nevű és 5 magyar nevű volt.

Az idők folyamán azonban Nagy-

szeben sem zárkozhatott el a más nemzetiségűek betelepődése elől. Az Erdélyi Fejedelemség megszűnésével a XVII. század végén, I. Lipót (1657-1705) császár és király Guberniumot (Kormányszéket) létesített, mely először Gyulafehérváron, majd 1692 után Nagyszebenben székelt. A kormányzék hivatalnoki karában nagy számban voltak magyarok is. Ezeknek nagyszámú cselédsereg kellett és mesteremberek is. Ennek következtében a magyarság gyarapodásának a folyamata is megkezdődött. A Nagyszebenben letelepedett magyar reformátusoknak templomra és parókiára is szükségük volt.

1709-től a század végéig Nagyszeben egy Református Főkonzisztórium székhelye lett (Egyháztanács). A Főkonzisztórium mindenkor papja ellátta a lelkipásztori szolgálatot is.

Emellett a főnemesek ó 1781-től az idegenek szabad letelepedésének lehetőségét II. József (1780-1790) császár és király Türelmi rendelete biztosította. Ekkor vásároltak a Gubernium magyar református nemesei közül nagyon sokan telket és házat Nagyszebenben. Csak a Mészáros utcában (mai Mitropoliei utca) több ilyen esetről tudunk: Gróf Kendefi Elek, gróf Bethlen Gergelyné, báró Bánffy Ferenc, Barcsai Lajos.

1783-ban Málnási László, a Főkonzisztórium papja, az Egyházközség megszervezésén szorgoskodva, egyben megkezdte a templom építési mozgalmát is. Báró Bánffy Farkas kormánytanácsos, személyesen nyújtotta át 1783-ban II. József császárnak a nagyszebeni kálvinisták azon kérését, hogy egy saját templomot építhessenek. A császár 1783. július 9-én megadta az engedélyt, így megnyílt a templom és parókia építésének lehetősége. A gyűjtésből összegyűlt összeggel Báró Losontzi Bánffy Farkas 1784. március 16-án megvásárolt egy telket házzal a Mészáros utcában (jelenlegi Mitropoliei utca) Fieltsch Tamás szelindeki lutheránus lelkész től 4000 forintért.

Krepelsz Tamás kőműves és Schneider János ácstettek megfogadva, hogy levezessék a templom építési munkálatait. Ezek 1784-től 1786-ig folytak. Az Úr házának felszentelése 1786. november 26-án történt. A felszentelést megörökítő felirat mindmáig olvasható a templomajtó feletti kőrámában. A felirat restaurálása 2007-ben történt Munteanu Ioan restauráló révén.

Építészeti szempontból a templom erdélyi barokk stílusban épült, de tagadhatatlanul érződik a neo-klasszicista hatás is. A díszítéseket valószínűsítetten azok az osztrák mesterek végezték,

akik a templommal párhuzamosan épülő Brukenthal-palótánál dolgoztak.

A templom bútorzata a hívek áldozatos adományából készítettet el. Az úrasztalát Asztalos Hetzel Károly evangélikus atyafi és Zöld Klára református felesége adományozták. Az első 40 egyszerű fapadot s mellette két karos padot gróf Kendeffy Ráchel adományozta férje, néhai id. gróf Bethlen Gergely ezredes emlékére. Ugyancsak tőlük származik (1772-ből) az az aranyozott ezüstpohár, melyből ma is a nők úrvacsorát vesznek.

A templom szószéke 1790-ben épült. Aszószékkoronát ifjú gróf Bethlen Gergely és felesége báró Nalázi Borbála készítették a gyülekezetnek. Ugyancsak ők csináltatták a torony gombját is, mely 1785. augusztus 30-án tétetett fel. Az úrasztalát 1786-ban adományozták. Az orgonát Báró Bánffy Farkas vásárolta a nagyszebeni Evangélikus Ispotály (kórház) kápolnájából. Ezt feljavította és a gyülekezet használatára bocsátotta. 1857-ben Szabó János marosvásárhelyi orgonaépítő átépítette majd 1958-ban Mesnyi János kétmanuálosra

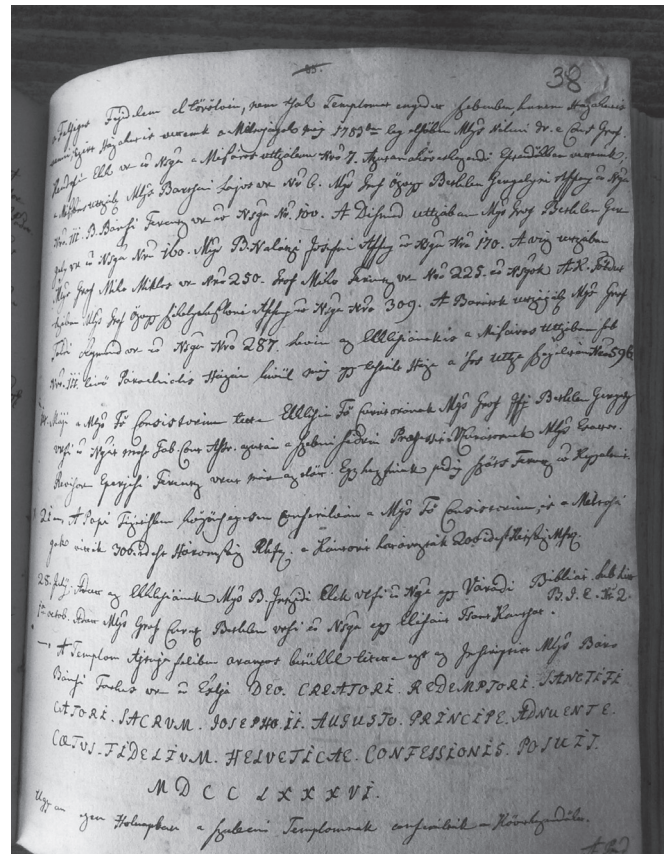
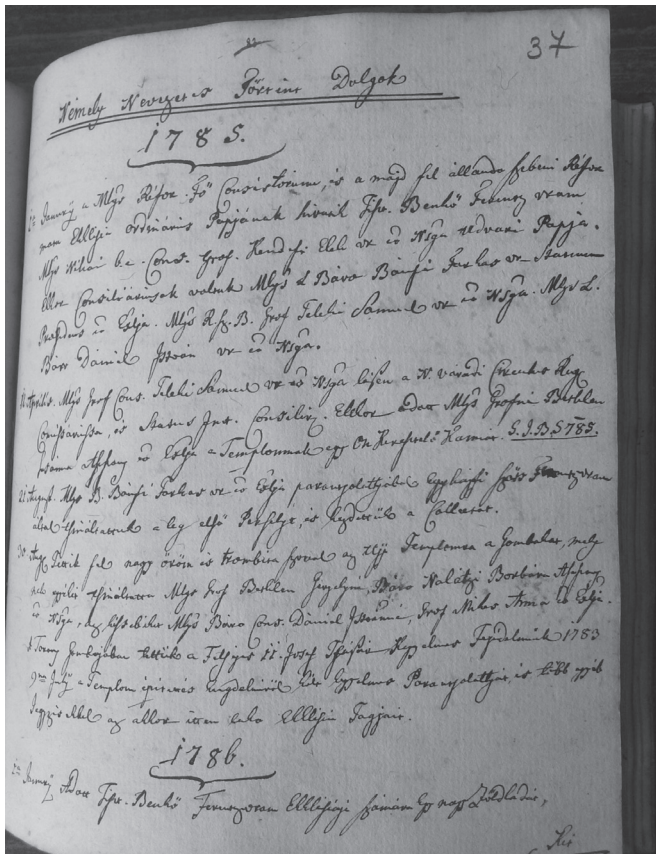
bővítette, megadva mai formáját.

897-ben Gál Ferenc egyháztag végrendeletében az egyházközségnek 1000 forintot hagyott egy toronyórára. A megrendelt toronyóra a budapesti Vasút-és Toronyóragyárban készült és 1900 nyarán szállították le. Valószínű a háború idején megrongálódott és mintegy hatvan évig működésképtelen volt. 2003-ban sikerült újra működésbe hozni Zudor Csaba, Bándi András és Vecsei György munkássága által és azóta kifogástalanul működik. A mechanikai alapon működő óra egyetlen felhúzással három és fél napot működik. Bár szerkezete biztosítaná a hét napos működést is, ezt nem teszi lehetővé a súlyok rövid járata az óraszerkezettől a templom mennyezetéig.

Az első két harang sorsáról vajmi keveset tudunk. Ismeretes, hogy a kisharangot gróf Bethlen Gergely adományozta 1786. november 22-én s ennek gyártási éve 1686 volt. Az egykori harangon ez a felirat volt olvasható: FOLTI BÁLINT. JOSIKA MÁRIA. 1689. 1787. április 7-re (húsvét napjára) a közadakozásból

készítettett nyolc mázsás nagyharang is felkerült a toronyba. Felirata: PIA LIBERALITAS SACRO USUI HELVET. CONFES. CIBINIENSIDICAT MDCCLXXXVII. Az idők folyamán két harang sajnos elveszett. A jelenlegi két harangot Novotni Antal temesvári harangöntő készítette 1896-ban. A nagyharang súlya 800 kg a kisharangé pedig 315 kg.

A templom a III. Európai Ökumenikus Nagygyűlés alkalmából teljes belső és külső felújítást élvezett. A felújítás tetemes részét a Magyarországi Református Egyház támogatása tette lehetővé, de nagyon sok erdélyi gyülekezet is adakozott e célra. Emellett komoly támogatók voltak Románia Kultuszminisztériuma és a Gustav Adolf Werk Alapítvány. Ekkor alakították ki a Református Templom Galériát is. Úgy az első, mint a tizedik kiállítás Orth István, grafikus művész, a gyülekezet jelenlegi főgondnokának a tárta. Jelenleg a templom férőhelyességének száma: 300. A gyülekezet létszáma közel 1000 egyháztag. Az istentiszteleti alkalmak vasárnap délelőtt 10 órától kezdődnek. Emellett

Állami Levéltár, Nagyszeben

nagy figyelem fordítódik a vallásórás oktatásra (iskolai évközben szombaton 10 órától) az I. és II. éves konfirmációi előkészítőkre (iskolai évközben 11 illetve 12 órától). Csütörtökönként ifjúsági bibliaórát tartunk a fiataloknak.

A templom mellett található parókiális épületnek külön története van.

Az 1783-ban Filtsch Tamástól megvásárolt régi ház nem felelt meg a szükségleteknek. Ezért az egyház cserét kötött báró Brukenthal Sámuel kormányzóval, aki cserébe adta a templom tőszomszédságában levő Albrecht-féle házat s kapta a Filtsch-féle épületet. Ezt nemsokára bekebelezte a Brukenthal-féle ingatlanba s részét képezte a későbbi Brukenthal múzeum épülettömbjének. A cserére az egyház 2000 forintot fizetett rá. A mai parókiális épület tehát az Albrecht-féle ingatlanon van.

Az egyházközség a Városi Tanácstól engedélyt kapott arra, hogy az Albrecht féle házból egy részt elfalazva, átjárót készítsen saját költségén a Mészáros utcából (mai Mitropoliei) a Disznódi utcába (mai N. Bălcescu), hogy ezzel a templomhoz vezető utat megrövidítse. Brukenthal báró ebbe nem akart belemenni s perre vitte a dolgot, de az egyház a pert megnyerte s az

átjáró síkator mai is használatban van. A gyülekezet első lelkipásztora Benkő Ferenc volt, Varró Sándor a jelelegi lelkész pedig a 18-ik lelkipásztora a nagyszebeni gyülekezetnek.

A Mészáros utca a régi városházától indul, ahol ma a Történelmi Múzeum található, és megtekinthetjük a város néhány igen fontos, turisztikai jelentőségű, a város építészeti örökségéhez tartozó épületeket. A református templom 1786-ban épült, szűk homlokzata mellett láthatjuk a négyszögletes tornyot, amelyen ma is működik az óra. A 11-es szám alatti ház egy alagutat foglal magába, amely összeköti a Mitropoliei utcát a Xenopol utcával, ez Nagyszeben leghosszabb átjárója, amely egy nagyon szűk utca beépítéséből keletkezett.

A református templom 1783-1786 között épült. Keskeny utcafronti rész és egyszerű belső jellemzi. Az orgona két erős oszlop által tartott emeleti részen található. A figyelmet a szószék vonza, amelynek baldachinos drapériát utánzó aranyos része összhangban van a rózsafonatokkal.

Az egyházközség használatában lévő nagyharangját Nagyszebenben öntötték 1924-ben, a "Ferroagricola" öntőműhelyében. Súlya több mint 500

kg. Rajta a következő felirat olvasható: Öntette a nagyajtai unitárius egyházközség közössége közadakozásból 1924 Ferroagricola Nagyszeben.

Az 1892. szept. 25-ijk. szerint elkészült egy templomépítési tervrajz és költségvetés, melyet Szalay Ferenc nagyszebeni műépítész készített az akkori püspök, Szász Domokos megbízásából. 1926-ban, Nagyszebenben öntött harang az év elején megrepedt.

A nagyszebeni református templom 1783-1786 között épült meg.

A nagyszebeni Református Dalkar 1894 november 3-án alakult midőn Nagy József lelkész és Horváth Miklós énekesvezér megszervezték az énekkart. Ennek engedélyezett alapszabályzata volt.

Elismerésképpen a kolozsvári EMKE 100 db könyvet és egy zászlót ajándékozott az Énekkarnak 1916 március 28-án. A zászló mindmáig megvan. A Református Férfi Dalkar utódai lettek a Hozsánna Énekkar (v-egyeskar) majd az Olajág ifjúsági énekkar. A Hozsánna énekkar minden kedden 18-tól 20 óráig énekkarpróbákat tart Vecsei Ibolya karvezető irányítása alatt. Az Olajág ifjúsági énekkar az iskolai év alatt próbál és reprezentál.

Istentiszteletek és szentmisék rendje magyar nyelven Nagyszebenben és vidékén

Nagyszeben – református templom

minden vasárnap, 10 óra

Nagyszeben – római katolikus templomok

Szentháromság-templom minden vasárnap, 11,15 óra, Nagypiac tér Szent Ferenc-templom (ferences rendi templom): minden vasárnap, 9 óra, Șelarilor utca

Teréziánium-templom (Mária látogatása Erzsébetnél) – minden vasárnap, 10 óra, Gladiolilor utca Szent Erzsébet-templom (Árpád-házi Szent Erzsébet-kápolna)

minden vasárnap, 11,30 óra, Lázáret negyed

Vizakna – református templom

minden vasárnap, 10 óra római katolikus templom

minden vasárnap, 8,30 óra

Bürkös – református templom

minden második vasárnap, 10 óra

Szentágota – református templom

minden vasárnap, 10 óra

római katolikus templom

minden vasárnap, 10 óra

Oltszakadát – magyar evangélikus templom

– minden vasárnap, 10 óra

Kiskapus – magyar evangélikus templom

minden vasárnap, 10 óra

római katolikus templom

– minden vasárnap, 10 óra

Bólya – római katolikus templom minden

második vasárnap, 9 óra

Oláhújfalva – református templom

minden második vasárnap, 10 óra

Mihályfalva – református templom

minden vasárnap, 10 óra

Nagyszeben és a környékén élő unitárius közösségek

Szeben megyében a nagyobbik unitárius közösség Medgyesen él és manapság kettőszáz ötven körüli lélekszámmal tevékenykedik. Volt ez a szám sokkal nagyobb is évtizedekkel korábban, ám a szórványlét és a kivándorlás itt is éreztette hatását. Ehhez a medgyesi egyházközséghez tartozik Nagyszeben, mint leányegyházközség, amelynek ma kevesebb mint félszáz a lélekszáma.

Ám mindkét közösségről elmondható, hogy kitartó, egyházához ragaszkodó, hinni akaró hívek alkotják. Ennek hála létezhetnek és tevékenykedhetnek ma is!

Medgyesen az első unitárius prédikáció 1890-ben hangzott el a református templomban, Gvidó Béla szőkefalvi lelkész által. 1910-ig az itteni közösség a szőkefalvi gyülekezet leányegyházközségeként működött. Később Segesvár, Erzsébetváros és Medgyes, társegyházközségekké szegődtek és így tartottak fenn egy lelkészt.

Medgyes 1933-ban szorgalmazta az önállósodást, amikor a városban már háromszázhetvenöt unitáriust írtak össze. 1935-ben a lélekszám ötszázharmincra ugrott és abban az évben tizenhét ifjú konfirmált. 1936-ban elkezdődött a jelenlegi templom megépítése, amely a toronyépítéssel együtt hosszú évekig húzódott el.

A gyülekezet lelkészei voltak: Nagy Béla, Bende Béla, Sükösd Pál, Miklós István, Kiss Károly, Cseh Dénes, Márkos-Hunor Elemér.

A jelenlegi lelkész Bodor Lídia Emese.

Anagyszebeni leányegyházközség előbb a fogarasi egyházközséghez, egy évtizede pedig a medgyesi egyházközséghez tartozik.

E kicsiny közösségeket nem kerülték el a történelmi viszonytagságok, az emberi gyarlóságok és gyengeségek sem. De mindig volt egy tevékeny, Istenben bízó és hinni akaró csoport, akik szívükön viselték és viselik e közösségek sorsát, ragaszkodnak hitükhöz, hagyományaikhoz és készek áldozatot is vállalni a jövőbe vetett hittel.

Az elmúlt, nehéz esztendőkből a medgyesi anyaegyházközségben volt aktívabb tevékenység, ahol a templomi alkalmak mellett kulturális programokat, gyermektáborokat, hagyományörző és szociális tevékenységeket valósítottunk meg. Mindez követhető a közösségi oldalunkon.

Nagyszebenben a járvány elcsúszlása óta havonta tartunk istentiszteletet a református templomban, délután 3 órai kezdettel. A soron következő istentisztelet Őszi hálaadás ünnepén lesz, szeptember 25-én, amikor úrvacsorával egybekötött ünnepi istentiszteletet tartunk. Adjon a jó Isten békét közösségeinkben és otthonainkban, reményt és erős hitet, hogy őrizhessük, tovább adhassuk mindazt, amit évszázadok óta őrzünk és ami a miénk.

Bodor Lídia Emese
Unitárius lelkész

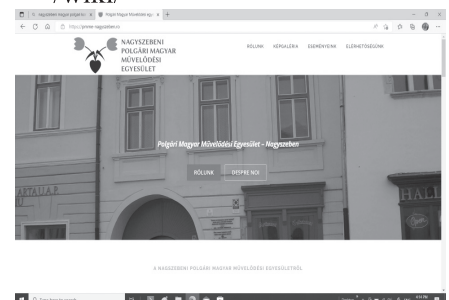
Dávid Ferenc (születési neve *Franz David Hertel*, Kolozsvár, 1520 körül Déva, 1579. november 15.) az Erdélyi Unitárius Egyház megalapítója és első püspöke 1568-tól haláláig.

Tanulmányait 1545 és 1551 között Wittenbergben, és az Odera menti Frankfurtban végezte. Hazatérve katolikus plébános, de csakhamar csatla-kozott a reformáció a lutheránus ágához. Lelkész, majd püspök lett. Később a helvét ágban (református) találta meg az igazságot: református püspök lett.

Besztercén iskolaigazgató, Petresen lelkész, majd Kolozsváron iskolaigazgató. 1555-től Kolozsvár főlelkésze. Később János Zsigmond erdélyi fejedelem udvari prédikátora lett. Ekkortól kezdett antitrinitárius (későbbi nevén „unitárius”) nézeteket vallani. 1567-ben János Zsigmond a rendelkezésére bocsátotta a gyulafehérvári nyomdát, hogy nézeteit hirdesse.

1571-ben János Zsigmond halála után a katolikus Báthory István lett Erdély fejedelme. Még abban az évben a gyula-fehérvári nyomdát visszavette az unitáriusoktól. Az 1572. évi marosvásárhelyi országgyűlés megerősítette a vallásügyi törvényt, de egyben kimondta az újabb hitújítások tilalmát is. Dávid Ferencet eme tilalom alapján fogta perbe 1579-ben Báthory Kristóf fejedelem. Hite miatt életfogytiglani fogságra ítélték. A dévai várbörtön foglyaként halt meg.

/wiki/

CONSILIUL JUDEȚEAN
SIBIU

XXXI. Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor – 2022. július 19-24.

A rendezvény célja olyan nyitott fórum biztosítása, ahol a kisebbségben élő magyarok, anyaországbeliek, valamint a szomszédos államokban élő többségi nemzet fiataljai találkozhatnak, és az aktuális társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális történésekről, a felmerülő problémákról és ezek megoldási stratégiáiról beszélgethetnek.

Az előadók közt a szabadegyetem céljának megfelelően mindhárom oldal anyaországbeli, romániai magyar, valamint román számos ismert és elismert politikusa, szakembere szerepel. A tervezett előadások érintik a gazdaság, az energiapolitika, környezetvédelem, a kárpát-medencei magyar felsőoktatás, kultúra, sport témakörét, ezek mellett pedig időszerű nemzetpolitikai beszélgetésekre is sor kerül. Az elmúlt években sikerült ezt a szabadegyetemet egy olyan fórummá fejleszteni, ahol a határon inneni és túli magyar, valamint román részt-

vevőknek lehetőségük nyílik a tartalmas párbeszédre és közös megoldások keresésére.

Az előadások sokasága több sátorban zajlik, különböző időpontokban, hogy a több mint 80.000 résztvevő igény szerint részt vehessen a programokon. Az öt napos szabadegyetem és diáktábor során gazdag programkínálattal várja az időszerű közéleti témák iránt érdeklődő, tartalmas szórakozásra és minőségi koncertekre vágyó résztvevőket.

Az erdélyi, illetve a kárpát-medencei magyar közélet meghatározó személyiségei politikusok, civilek, egyházi emberek, akadémikusok, irodalomírók, gazdasági és egészségügyi szakemberek, művészek egyaránt jelen vannak a táborban. A meghívottak a kárpát-medencei magyarság aktuális társadalmi és politikai kérdéseiről tartanak előadásokat, megteremtve az érdemi viták, építő párbeszédnek lehetőségét. Kárpátal-

jai, felvidéki, vajdasági fiatalok, illetve európai ifjúsági szervezetek képviselői egyaránt részt vesznek a táborban, ezzel biztosítva a kapcsolatépítés folytatását.

Délutánonként az egyetemi hallgatók és társadalomtudományi szakemberek igényei szerint összeállított programokon neves szakemberek, egyetemi tanárok, fiatal kutatók kapnak meghívást, hogy különböző érdeklődéskeltő kérdésekben vezessenek vitákat, kötetlen beszélgetéseket, tartsanak előadásokat. Ugyanakkor ehhez a pillérhez tartozik a sportrendezvények, vetélkedők sokasága, ami párhuzamosan folyik az előadásokkal, így kínálva alternatívát a résztvevőknek.

A napi előadásokat esténként kikapcsolódást biztosító kulturális programok követik, ahol hazai és határon túli magyar együttesek zenélnek Magyarországról, illetve a Kárpát-medence más régióiból. Min-

The screenshot shows the website interface for '1902 Nagyszében-Sibiu-Hermannstadt'. The header includes navigation links: HOME, ÚJSÁG NAGYSZEBEN, ARTICOLE +, FOTO - SIBIU, CONTACT, and a search bar. The main banner image depicts a street scene with a church tower. Below the banner, there are three magazine covers for 'NAGYSZEBEN ÉS VIDÉKE' with the following details:

- Cover 1: 87 N&V - 4, 2019. VEZI ARTICOL - December 15, 2019 • No Comments
- Cover 2: 77 n&v. VEZI ARTICOL - November 18, 2019 • No Comments
- Cover 3: 76 n&v 2016. VEZI ARTICOL - November 18, 2019 • No Comments

On the right side, there is a fourth cover for 'NEVEDEM LA SKI' with the text: 'SĂRBĂTORIM 10 SEZOANE DE ARENA PLATOȘ PĂLȚINȘI' and 'DECEMBRIE 2019 - MARTIE 2020'.

Ada Kaleh

„A Duna jobb ágának medrében volt sok ideig egy sziklatömeg, melynek alsó felén a lomhán kanyarodó ár zátonyt rakott le. Egy nagy téli áradás alkalmával aztán nekiment a jeges zaj az Osztrova-szigetnek, s annak egy csúcsát leszakította, magával ragadva földet, követ, derékfákat erdőszámra; akkor azzal a jéggel, sziklával, faderékkel vegyes özvívzi gomollyal megtorlott a szikla mögötti zátonyon. A gomoly ott maradt. És aztán félszázadig évről évre az új áradás új iszapréteget hordott föléje, új kavicsstorlással terjeszté ki körületét, az elkorhadat fatörzsek földéből ősnövényzet burjánzott elő, gyors növéssel, minő az újvilági természet

Temetői séta

Horváth Csaba, Kiskapus

A **K & M** német és angol nyelv oktatására szakosodott cég **dr. Boitor Kinga** (német nyelv) egyetemi tanár és **dr. Erzsé Melinda** (angol nyelv) egyetemi tanár vezetése alatt nyelvtanulási kurzusokat szervez haladóknak és kezdőknek egyaránt a Sörház utca 2. szám, illetve a Mészáros utca 11. szám székhelyen. Kompetenciaszintek **A1, A2, B1 és B2**, illetve felkészítés **Sprachdiplom DSD, Goethe, ÖSD, Test DaF, DSH** szintekre. Érdeklődni lehet: telefon: 0746301837, 0723322989, németnyelv-kurzus; telefon: 0745439981 angolnyelv-kurzus **e-mail: germana@k-m.ro vagy engleza@k-m.ro**

Felhőkön jársz és felhők közt rejtezel,
S nem látlak ó Uram már homályos szememmel.
Ködbe vész orcád tündöklő fénye,
Mint öreg emberé, akit már senki sem vesz észre.

S ahol egykor szív volt, most csont hever,
Kövévált az, s verni elfelejt,
Képtelen a hitre, keresésre...miért is?
S a mindent tagadásba, tagadta a vért is.

Lábaim nincsenek Uram, láthatod,
Tőled távolodni jobban már nem tudok,
Kezem is elszáradt, mi olykor keresett,
Ellökni magadtól többé már nem lehet.

Egy alak jött a tömegeből, kit észre sem vettem
Kezét szememre tette s a toronymagas hegyet a tengerbe vetette
A csontos kőszívbe élő vizet öntött,
A bűnösnek, ki halott volt s életért könyörgött.

alkotása, s lett ott azon a helyen egy névtelen sziget. Mely senkié sem; melynek nincs sem földesura, sem királya, sem hatósága, sem papja, mely nem tartozik semmi országhoz, semmi vármegyéhez, semmi diocoesishez. A török–szerb határon sok ilyen paradicsomi hely van, melyen nem szánt, nem kaszál, nem legeltet senki. Egyedül a vadvirágnak és a vadállatnak hazája” – írja Jókai “Az aranyember”-ben Ada Kaleh szigetéről, amit ő a „Senki” szigetének nevezett el történetében. Az osztrák térképeken Karolina, a román térképeken Orsova Nou szigetként szerepel. Az említett 1500 méter hosszú, 500 méter széles földnyelvet a Duna Vas-kapuzhoz közeli szakaszán, 1970-ben elárasztották a leendő dunai vízierőmű építésekor.

„Az aranyember” egy 1962-ben bemutatott színes, magyar romantikus film. Gertler Viktor alkotása Jókai Mór „Az arany ember” című regényének harmadik filmváltozata, melyben a magyar filmtörténet népszerű művészei szerepelnek.

28 éve jelenik meg a „Nagyszeben és vidéke” helyi újság

A „Nagyszeben és vidéke” helyi újság első száma 1994-ben jelent meg, a mai napig 95 száma jelent meg, szeptember végéig megjelenik a 96 száma is. Az újság neve az 1902-1903 között Nagyszebenben megjelenő „Nagyszeben és vidéke” újság szellemi örököse. Az újságunk első szerkesztője, szellemi atyja és megálmodója Kalmár Zoltán volt. Az ő nevéhez fűződik az első vezércikk, amelyben megfogalmazta az újság célkitűzéseit és szerepét a nagyszebeni magyar közösségben. A Nagyszebeni Magyar Polgári Olvasókör égisze alatt megjelenő újság nyomtatását a Dévai Corvin Kiadó vállalta és vállalja jelenleg is.

Időközben megszerezte az ISSN kódot, amely nagymértékben lehetőséget adott megyei és külföldi támogatás megszerzésére.

București, 01.02.2021

Către Redacția publicației „Nagyszeben és Vidéke”

Vă anunțăm că publicația pe care o editați a fost înregistrată și a primit codul de identificare ISSN, după cum urmează:

Nagyszeben és Vidéke
ISSN 2734 – 8717 ISSN-L 2734 – 8717

Codul ISSN va fi utilizat conform instrucțiunilor conținute în anexa "ISSN – informații generale", respectând Legea nr. 111/1995 republicată și Legea nr. 186/2003, privind promovarea culturii scrise.

Informații complete și actualizate despre ISSN și publicații seriale se găsesc și pe pagina web a Bibliotecii Naționale a României (www.bibnat.ro), secțiunea ISSN.

Adina Patriche
Centrul Național ISSN

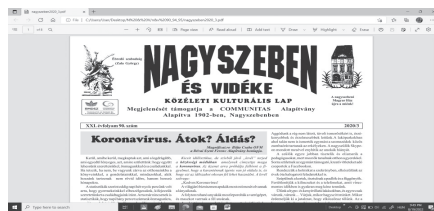
CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU Anexa a - Ghid Asociația Cetățenească de Cultură Maghiară Sibiu
FORMULAR – TIP DE PROPUNERE A PROIECTELOR – Sibiu, 2020
Editarea publicației cu caracter cultural „Nagyszeben és vidéke”

Asociația Cetățenească de Cultură Maghiară Sibiu își propune

prin proiectul editării publicației „Nagyszeben és vidéke” - Cultură și comunicare în comunitatea maghiară realizarea publicației cu caracter cultural Nagyszeben és vidéke ca instrument de comunicare activă în comunitatea maghiară și în cea largă – a municipiului Sibiu și a județului Sibiu.

Nagyszeben és vidéke, singura publicație în limba maghiară din județul Sibiu, este o publicație a asociației, cu apariții trimestriale, începând din anul 1904. Din 1994 până în prezent a apărut în 88 de numere. A fost distribuit în comunitatea maghiară din Sibiu și din județ, dar și în județele Brașov, Mureș, Bistrița, în comunitățile minorității maghiare. Ziarul se adresează în egală măsură tuturor profesiunilor din Sibiu și din județ. Fiind o publicație culturală, ziarul este distribuit și la Biblioteca Județeană Astra, la Biblioteca Națională din Budapesta. Articolele vizează domenii și tematici diferite.

A „Nagyszeben és vidéke” újság megtalálható a nagyszebeni Brukenenthal és ASTRA könyvtár, a budapesti Széchényi Ferenc országos könyvtár és helyi, Nagyszebeni Magyar Polgári Olvasókör archívumában is.

A főszerkesztő Kalmár Zoltán után, Keresztes Kálmán lett a főszerkesztő, de mellette fontos szerepe volt az újság szerkesztésében, tördelésében, Ráduly Jánosnak, grafikai kivilezésében pedig Orth István grafikus művésznek. A cikkírók és fényképészek helyi pedagógusok, lelkészek, soraiból keltek. Az újság támogatója az RMDSZ és a Communitas alap.

Az újság évente négyszer jelent

meg, fejléce sem volt mindog azonos, a címszava azonban megmaradt.

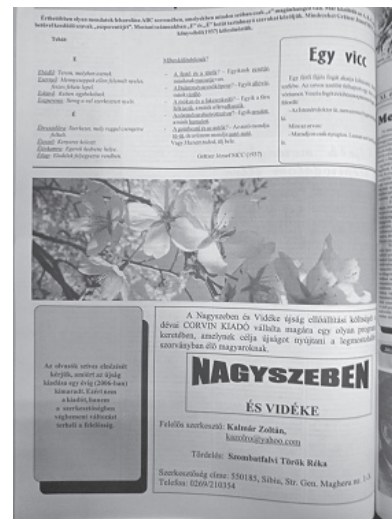
Honlappal is rendelkezünk, ennek címe: www.nagyszeben-1902.ro

Az újságot Ráduly János és Keresztes Kálmán terjeszti a nagyszebeni református, római-katolikus, a vizaknai református, római-katolikus, az ágotai református, római-katolikus, a kiskapusai evangélikus és római-katolikus a bolyai római-katolikus közösségekben. Emellett a nagyszebeni O. Goga főgimnázium magyar diákjai és a 17. számú magyar Óvoda gyermekei és szülei között. Természetesen a fenntartott megjelenített könyvtárakban is.

Nagyszebeni Magyar Polgári Olvasókör frontja a város főterén.

Támogatást a **Nagyszebeni Magyar Polgári Olvasókör**-től kapunk/, ahol az újság hivatalos szerkesztősége van bejelentve. Sibiu, Piata Mare nr. 11 szám alatt / annak elnökétől, dr. Szombatfalvi Török Ferenctől.

Szerkesztőségi kazetta 2007-ben

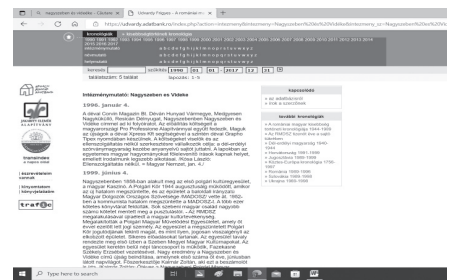
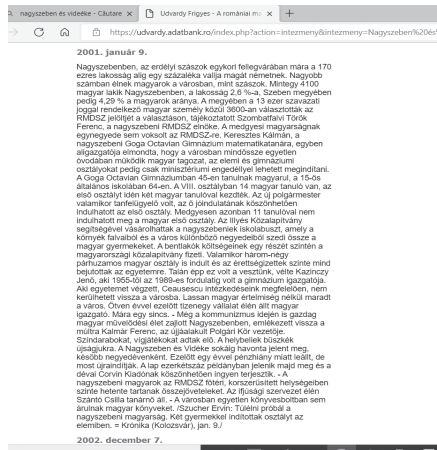
Címlap 2021-ben

udvardy frigyess

A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1990-2017

Nagyszeben városában és környékén nem jelenik meg Magyar nyelvű sajtó az újságárúsoknál. A magyarság csak otthon, baráti körben, esetleg a templomban gyakorolhatja anyanyelvét. Az ingyen terjesztett újságunk, amely 1000 példányban jelenik meg negyedévente nagyban támogatja a Magyar nyelv gyakorlását, olvasási készségek kialakítását a vagyes házasságú családokban, fejleszti a közösségi összetartozást.

Szerkesztőségi kazetta 2021-ben

EMLÉKLAP

Peptanus Letitia, Nicolae Teclu Liceum Kiskapus, tanító.

Raduly János, Octavian Goga főgimnázium, tanár, Nagyszeben, informatika.

Varró Margit, Octavian Goga főgimnázium, tanár, Nagyszeben, tanító.

Vinczi Eszter, Bucuria Copiilor óvoda, Medgyes, ovónő.

Zavatzky Hajnalka, 12. számú óvoda, Medgyes, ovónő.

Campean I. Marius, 4. számú Általános Iskola, Medgyes, filozófia.

Chetan Tünde Iona, Octavian Goga főgimnázium, tanár, Nagyszeben, tanító.

Hentes Etelka, Bucuria Copiilor óvoda, Medgyes, ovónő.

Kálmán Emese, Művészeti Líceum, tanár, Nagyszeben, zongora.

Muzsnai Melinda, Nicolae Teclu, Liceum Kiskapus, ovónő, tanító.

Nagy Bálint Ágota, 17. számú óvoda, Nagyszeben, ovónő.

Márton Zsófia, Bucuria Copiilor óvoda, Medgyes, ovónő.

Pocan Ildikó, Báthory István Általános Iskola, Medgyes, magyar-román.

Székely Tivadar, Báthory István Általános Iskola, Medgyes matematika

Muntean Keresztes Éva, Octavian Goga főgimnázium, tanár, Nagyszeben, földrajz.

Dósa Csilla Timotei, Cipariu Liceum, tanító, Erzsébetváros, tanító.

Keresztes Kálmán, Ráduly János, 2022

Elismerő oklevélben részesült: Keresztes Coloman Stefan, Ráduly János: Nagyszeben és vidéke, újság 1994-2022.

EMLÉKÉREM ÉS OKLEVÉL

Benedek Edith Octavian Goga főgimnázium, tanár, Nagyszeben, magyar-angol nyelv.

Csiki Attila Nemzeti Gáziskola, tanár, Medgyes Magyar-román nyelv

Keresztes Kálmán Octavian Goga főgimnázium, nyugalmazott tanár, Nagyszeben, matematika.

Péter Izabella Bucuria Copiilor óvoda, pszichológus, Medgyes pszichológia.

Rugot Muntean Simona 17. számú óvoda, Nagyszeben, román nyelv.

Todor Nyárádi Zsuzsa Báthory István Általános Iskola, Medgyes pszichológia

Keresztes Gizella Octavian Goga főgimnázium, nyugalmazott tanár, Nagyszeben, matematika.

Székely Éva Báthory István Általános Iskola, Medgyes matematika

Szederjesi György Báthory István Általános Iskola, Medgyes, földrajz.

Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége

A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége 2022-ben ünnepli megalakulásának 30. évfordulóját /1992-2022/.

Szeben megyei díjazottai és Apáczai-díjas munka.

A Tudományos Tanács kétévenként írja ki Apáczai-díj pályázatát a romániai magyar közoktatásban tevékenykedő pedagógusok részére.

A díj Apáczai Csere János munkásságának állít emléket, és célja a közoktatásban dolgozó magyar pedagógusok tudományos tevékenységének értékelése, ösztönzése, népszerűsítése. A kétévenként odaítélt díjra önálló kötetben, elismert tudományos szakirányú folyóiratban megjelentetett vagy a világhálón közzétett munkák szerzői jelentkezhetnek.

A 2020–2021-es tanévben az Octavian Goga főgimnáziumban beindult az V. osztály a magyar tagozaton. Jelentkezőket várunk a város központjában levő szép, jó nevű iskola magyar tagozatának I–IV., illetve VI–VIII. osztályába. A 2020-ban a XII. osztály magyar tagozatának természetismereti profilon végzett diákjai sikeresen érettségiztek 2020-ban. A 2020–2021-es tanévben a kolozsvári, marosvásárhelyi és nagyszebeni egyetemeken fognak tanulni.

Cím: Nagyszeben, Mitropoliei utca 34. szám.

HÍD - SZEKENI MAGYAR EGYESÜLET
MAGYAR KULTURÁLIS KÖZPONT

ASOCIAȚIA MAGHIARĂ DIN SIBIU HÍD
CENTRUL CULTURAL MAGHIAR

BARDI AUTO Autóalkatrészek

Kapcsolat: 0269.233.299 (Fix)
0749.140.544 (Mobil)
0749.140.543 (Mobil)

NAGYSZEKENI POLGÁRI MAGYAR
MŰVELŐDÉSI EGYESÜLET

ASOCIAȚIA CETĂȚENEASCĂ DE
CULTURĂ MAGHIARĂ SIBIU

BÜRGERLICHER UNGARISCHER
KULTURVERBAND HERMANNSTADT

Zsolt & Erika Panzió
Oltfelsősebes
(Sebesul de Sus),
Szeben megye
Zsolt : 0725.875.088,
Erika : 0731.292.006
nemeterikazsolt@gmail.com

IT task

SERVICE CALCULATOARE – SIBIU

NAGY-
KÜKÜLLŐ

közéleti havilap

Olvassa
a Medgyesen megjelenő
Nagy-Küküllő közéleti és
kulturális havilapot!

Repüljön magasan Nagyszebenből! Bukarest és Temesvár után Nagyszeben Románia harmadik legnagyobb reptere, ahonnan Európa összes nagy városába elutazhat.

Részletek a Nagyszeben Nemzetközi reptér oldalán.

R.A. AEROPORTUL INTERNATIONAL SIBIU Șos. Alba-Iulia nr. 73, 550052 Sibiu, ROMANIA

Telefon: 0269 253 135, 0269 253 984 Fax: 0269 253 131

NAGYSZEKEN ÉS VIDÉKE

Szerkesztőség:

Horváth Csaba – Kiskapus
Ferencz Tünde – Vízakna
Orth István – Nagyszeben
Ráduly János – Nagyszeben,
adatkezelés

Szerkesztőség címe:
550163 SIBIU
Nagyszebeni Magyar Ház
P-ța Mare, nr. 11.
www.nagyszeben-1902.ro

Kapcsolat:
Keresztes Kálmán
ker.sib.ro@gmail.com

Műszaki szerkesztés
és kiadás:
CORVIN KIADÓ Kft.,
Déva
Készült a dévai
GRAPHO TIPEX
nyomdában